

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.—
 Pe 3 luni . . . 7.—
 Pe o lună . . . 2.40
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
 Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA și ADMINISTRATIJA.
 Strada Zrlayl N-rul 1/a

INSERȚIUNILE se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lee deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se inapozază.

Chilotina — funcționează iarăș

Mărire Ție, sfinte Părinte dela Roma!
 Mărire Ție, atotînțeleaptă Identitate de interese austro-ungaro-române!

Osana Ție, guvern al Ungariei, care te grăbești să desăvârșești chipul de minunată Treime, simbolizând Iubirea alătura de cel ce ne-a fost Credința și de cel ce ne sunt Speranța mântuirii noastre naționale!

Patru milioane de români se prostern în fața Voastră. — patru milioane de oi rătăcite, cari și-au regăsit de acum cărarea, — se pot inchina de acum stelei simbolice ce inchipuieți pe cerul sorții lor!

De dragul Vostru, vom da bucuroși jertfa de 70.000 de suflete românești cerute de iazma dela Hajdudorogh! De dragul vostru vom răbda să fie țintit cât mai adânc în inima uneia din bisericile românești proiectilul otrăvit al „Christiideles”-ului Și tot de dragul Vostru iericim noi fructele legii lui Apponyi, vânătoria după treicolorul nostru etnic, călcăiul ce ni se aplică în toate domeniile vieții de stat și toate-toate câte îndurăm pe acest pământ ingrășat de sângele și de sudoarea noastră!

Iar dacă am avut cuvinte să aprindem focuri de praznice și până acuma, de azi încolo vom avea și mai multe.

Pentru că ziua de azi deschide o pagină nouă în povestea libertăților noastre! De azi încolo ghilotina presei românești funcționează

iarăș! Procesele politice se vor deslănțui iarăș împotriva noastră! Un nou pelerinaj sinistru se pornește spre porțile Seghedinului și Vatuului! De sigur ca să se demonstre în chipul cel mai plastic cu putință care este esența intereselor austro-ungaro-române și care este legătura intimă între aceste interese și politica apostolească a Romei!

Pentru că procesul ce ni s'a anunțat azi din partea procurorului e pentru un articol relativ la atitudinea luată de guvern în baza celor scrise pe nenorocita piele de căne prin care s'a îngăduit Hajdudorogul. E pentru articolul nostru „Vim vi repellere licet”, apărut în numărul 162 al „Românului”.

În adevăr, nimic nu putea să dea o nuanță mai izbitoare simbolului de armonie austro-ungaro-română ca haina roșă de călău ce se așează din nou libertății noastre de presă, — singurei noastre libertăți ce ne-a mai rămas, fie și în halul în care a scăpat din ghiarele regimului coaliționist!

Era și timpul suprem!

Trebuia să li se dea un puternic stimulent de însuflețire celor peste o jumătate de milion de dorobanți, cari străjuiesc azi monarhia! Trebuia să li se dea o mângâiere zecilor de mii de rezerviști români cari părăsesc azi vetrele lor, pentru a da prin calitățile lor ostășești atât de sgomotos recunoscute o perspectivă de siguranță statului ungar! Trebuia, în sfârșit, un răspuns lacrimilor fără număr și

suspinelor ce pier azi în zarea fără de nădejde a satelor noastre...!

Și iată că s'a dat!

Mărire Ție senină Treime a ăstor vremi sfințite de mătăuzul Libertății Naționale!!!

Atitudinea Germaniei și consecințele ei.

— Dela corespondentul nostru special. —

Paris, 3 Decemvrie.

Săptămâna trecută a adus, în mijlocul ocupațiilor și al temerilor celor mai grave, în mijlocul agitațiilor răsboinice chiar, o doză mare de optimism. Ostilitățile dintre turci și creștinii aliați au fost suspendate de fapt și tratativele pentru încheierea unui armistițiu erau angajate cu destulă seriozitate. Pe de altă parte conflictul austro-sârb părea că s'a atenuat mult, și anume în urma atitudinii energice și intransigente a Austro-Ungariei care prin măsurile ce a luat a făcut o presiune mare asupra Serbiei. Astfel se explică cedarea așa zicând bruscă, neașteptată, fără nici o introducere a Serbiei, atitudinea mai puțin fermă a d-lui Pașici în chestiunea litoralului sârbesc la marea Adriatică.

Acest optimism, care în scurtul interval de o săptămână a avut o influență foarte binefăcătoare asupra vieții europene în general — mai cu seamă din punctul de vedere economic-financiar — era cât se poate de justificat și credem că nu trebuie abandonat nici astăzi după discursul așa de răsboinic al

Teatrul la Greci.

De Corneliu Moldovanu.

Omul, la început, pentru a statornici cele dintâi raporturi dintre el și elementele naturii, a căutat să dea veșmânt concret osebitelor sentimente, și astfel a întocmit idoli asemenea lui, dându-le puteri nemărginite de a-l guverna, sătăui, teroriza și pedepsi. Pentru cultul acestor zeități, a închipuit altare, le-a ridicat statui și le-a adus sacrificii, fie în nădejdea imblânzirii acestor intrupări care personificau elementele, fie ca o cerință suflătoare de manifestare concretă a surplusului de energie vitală, pe care trebuia s'o cheltuească într'un fel. Așa s'au născut artele, având drept teme sentimentul religios.

Locul unde se aduna poporul la începuturile civilizației grecești, pentru a sărbători osebitele divinități, s'a numit teatru. Se alegea de obicei, pentru trebuințele practice ale vremii, o colină pe care se afla altarul rudimentar al lui Bhacus sau Ceres, cu trei sau patru trepte, și poporul înșirat pe coastă, putea să ia parte ca privitor la această sărbătoare. Decorul nu era altul, decât acel al naturii; templul avea un inveliș de flori și de verdeață, iar spectatorii se foloseau, pentru mai ușoară participare, de amfiteatrul unei vâlcele. În aceste începuturi rudimentare stă originea

tragediei, când se sacrifica zeităților aspre și nesăturate, tradiționalul țap.

În urmă, pentru a se împlini cerințele practice, s'a ales drept loc al adunării o piață publică, unde, pe lângă jertfele aduse zeilor superiori și de unde denumirea locului de teatru, se obișnuia să se facă primirile oaspeților, adică a locuitorilor unei cetăți vecine, care erau poțiti să asiste la concursurile de poezie lirică, ori la alte spectacole cu un caracter mai puțin religios.

Tot pentru împlinirea cerințelor practice, s'a simțit nevoia întocmirii unei estrade pentru oficiare, și această estradă s'a numit scenă, (pe grecește b e n a).

Aceste manifestări cu caracter religios mai puțin pronunțat, luând anumite proporții, înmulțindu-se numărul artiștilor, adăugându-se corurile și dansurile, s'a simțit nevoia unei clădiri speciale de teatru, aceasta prin veacul IV a. Chr., care s'a perfecționat pe măsură ce spectacolele își perdeau caracterul religios, fiind din ce în ce mai artistice, — până s'a ajuns la întocmirea arhitectonică și tehnică, ce se poate vedea în ruinele teatrului din Epidaurus, cel mai bine păstrat, și care reprezintă cea mai perfecționată formă a teatrului în antichitate.

Clădirea unui teatru la Greci se alcătuea de obicei dintr'un amfiteatru larg, de forma

unui semicerc, având în mijlocul lui o arenă, numită orchestra, unde se executau dansurile și se rosteau corurile, a căror evoluție se făcea în jurul altarului lui Bachus.

Teatrul din Epidaurus avea un amfiteatru de 118 metri, având 16.000 locuri pe 19 serii de bănci, cu 13 coridoare pentru intrări și eșiri. Nobilii și înalții funcționari ai cetății ocupau totdeauna primele rânduri. Orchestra era largă de 20 de metri, iar în față era scena, largă de 26 metri. În spatele acesteia, se afla postscenium, unde erau camerile artiștilor, iar în dosul acestui postscenium, încheind clădirea, se afla porticul, unde se refugia mulțimea în vreme de ploaie, — căci scena, orchestra și amfiteatrul nu erau acoperite, fiind cel mult aparate de soare, (și aceasta foarte târziu,) printr'un velarium, o pânză prinsă pe stâlpi și animată de ziduri.

Decorul obișnuit al unei tragedii era alcătuit din fatada unui palat, cu două aripi. La mijloc era intrarea principală a „regilor”, la dreapta, intrarea stăinilor, iar în stânga, intrarea pentru sclavi. Ornamentele erau coloane, frontoane și statui. Rareori câte un rug sau un mormânt.

Numai în astfel de clădiri ne putem inchipui reprezentarea Perșilor ori a lui Prometheu înălțuit, ale lui Eschil, a tragediilor impetuoase ale lui Sophocle și Euripid, ori a comediilor lui Aristophan.

d-lui de Bethmann-Hollweg, cancelarul imperiului german.

Regretăm o părere pe care am mai exprimat-o în coloanele acestui patriotic ziar: astăzi conflictul austro-sârb sau mai bine zis *germano-slav* este mult mai grav pentru menținerea păcii generale decât chiar războiul din Balcani, care pentru moment a căzut pe al doilea plan. Atențiunea noastră trebuie fixată pentru câțva timp asupra Berlinului, asupra Vienei și asupra Belgradului și mai cu seamă asupra deciziunilor dela Petersburg.

De atitudinea Rusiei depinde în aceste momente în cea mai mare parte pacea europeană, căci dacă Rusia va continua să sprijinească pretenziunile sârbești cele două state ale blocului german nî vor ezita să încredințeze soluțiunea situației unui războiu european. Este chestiunea a se ști dacă Rusia va avea curajul să intre pe această cale plină de atâtea mari pericole și mai cu seamă de atâtea surprize, nelipsite în timp de războiu, sau *va ceda în ultimul moment*, cum a făcut cu ocazia crizei anexării Bosniei și Herțegovinei. Nimeni nu poate prevedea cu siguranță cece are să se întîmple, nici chiar guvernul rusesc, a cărui politică externă nu mai este exclusiv în mâinile d-lui Sassonow. Dacă radicalii, panslaviștii, în sfârșit partidul războiului va veni de asupra pacei europene și va fi imediat compromisă. Sunt încă o mulțime de indicii că lucrurile nu vor ajunge până acolo. Discursul pronunțat de baronul de *Bethmann-Hollweg*, cancelarul imperiului german, în ședința de ieri, luni, a Reichstagului (pe care cititorii noștri îl cunosc din informațiunile telegrafice ale „Românului”) poate fi interpretat în două chipuri, în favoarea sau în defavoarea păcii, după cum admitem că *Rusia este sau nu dispusă să riște un război...* Discursul cancelarului german este o *amenințarea formală* la adresa Rusiei, o amenințare care nu poate fi rău înțeleasă și care pune pe ruși în alternativa de a alege între pace și războiu! Iată această frază care nu masază nici o umbră de îndoială asupra atitudinii Germaniei (care pare a fi cam șovăitoare în ultimul timp), atitudine care cores-

punde de aci înainte cu desăvârșire interesele austriace și tendințelor antislave:

„Dacă totuși (— a fost vorba de reglementarea pașnică a conflictului. Nota Trad. —) aliatele noastre, în momentul când vor avea să-și apere drepturile, ar fi atacate, contra oricărei așteptări, dintr'o a treia parte (Rusia! Nota Traduc.) și s'ar găsi amenințate în existența lor, fideli datoriei ce ne incumbă vom lua, cu o fermă rezoluțiune, atitudine pentru aliatele noastre.”

Opinia austriacă a putut ceti din aceste cuvinte în mod clar hotărârea fermă a Germaniei de a sprijini, chiar cu armele, pe aliata sa austro-ungară. Presa vieneză jubilează de altfel de acest succes neîndoios al politicii austriace, succes care poate fi atribuit vizitei la Berlin a arhiducelui Francisc Ferdinand, moștenitorul austro-ungar.

Se pune acum întrebarea care este *atitudinea Triplei-Entente-e* față de această fermă închegare a blocului germano-austro-ungar? Ce face Franța? Ce va face *Anglia* căreia cancelarul Bethmann-Hollweg i-a adresat cuvinte lingușitoare de pretenție? Și, mai cu seamă ce va face Rusia pentru care *în special* a fost pregătit acest discurs?

Atitudinea Germaniei a produs, aici în Franța o profundă impresie, căci pentru cei neinițiați această energică și bruscă luare de atitudine era o surpriză după șovăirile din săptămânile recente, șovăiri ale germanilor cari se explicau prin victoriile răsunătoare ale slavilor balcanici. Ziarele de azi dimineață se ocupă pe larg cu importantul discurs al baronului de Bethmann-Hollweg și în general se recunoaște în Franța că Austria va avea un joc mult mai ușor față de sârbi având sprijinul ferm și foarte eficace al Germaniei. Șansele de succes ale sârbilor au scăzut foarte mult.

Ne întrebăm însă, cu drept cuvânt, împreună de presa franceză, dacă discursul cancelarului german n'a contribuit oare la *agravarea* iar nu la îmbunătățirea situațiunei generale? Încât îi privește pe francezi ei sunt tot așa decisi a sprijini pe aliații lor ruși ca și înainte. Chiar în aceste momente camera franceză discută chestiunea sporirii armatei

franceze și deputatul *Driant*, fruntaș naționalist, a cerut chiar reintroducerea serviciului de 3 ani în locul serviciului de 2 ani, prin care cadrele armatei franceze au fost slăbite.

Chestiunea cea mare ce se pune este: ce atitudine va lua Rusia față de Germania. Cât despre atitudinea Angliei ea este și va fi așa de oportunistă în acest conflict încât este imposibil a-i atribui, cu șanse de verosimilitate, o linie de conduită oarecare. Statele cari vor decide din nou soarta păcii sunt tot Germania și Rusia.

Prostie ungurească. Fițiuca „Ujság”, care imbucură cu scăpărările-i de cremene pe nobilele vlăstare din Ardeal ale lui Hunor, scrie într'un număr recent:

„Pe noi, ungurii, nu ne rătăcesc momelile valache, nu ne lăsăm păcăliți prin manifestațiile perfide și mincinoase ale valachilor (E vorba de întrunirile naționaliste din București, în cari au răsunat și glasuri de aderență în ce privește relațiile României cu Austro-Ungaria. N. Red.) și Ungaria protestează împotriva pretenției, ca noi (Ungurii. N. Red.) să ne dăm de partea valachului împotriva bulgarului. **Dele-se dracu, care să-i ducă pe toți valachii!**”

Ignobilul săcui, autorul acestei opintiri mentale, iscălește Kalmár A. și suntem siguri că nu va fi supărat de procurori, pentru agitație împotriva unei populații din această mult iubită țară. Dar dracu nu doarme, — va ști el pe cine să-l adape în smoala Tartarului. Le va mai veni rândul și pinteților. Încă n'a cântat cocoșul pentru a treia-oară — nobile nemes de contrabandă!

Cai verzi. O altă fițiucă ungurească din Ardeal, „Közérdek”, care apare în orașul de slavă al lui Axente, în Aiud, vestește cu multă înduioșare patriotică o *mare adunare a românilor din Ungaria*, care cică ar fi să aibe loc în scurtă vreme la Șiria cu scopul neîndoios de a se proclama un *nou program politic românesc din care să lipsească autonomia Ardealului și orișice rămășiță din — vezi doamne — pretențiile dacoromânești.*

De geaba, nu e iepuresc acest neam ales, numai pentru că se sporește ca iepurii, — el are și alte calități iepurești.

Decorul la început era simplu; mai multă grijă se dădea costumelor. Unele teatre grecești, erau de un lux fabulos. Treptele amfiteatrului erau de marmoră, iar teatrul era canalizat pentru scurgerea apelor adunate din ploae.

În fundul scenei, între coloane, erau paravane de lemn, pe care se zugrăveau pomi sau ziduri, cu scop de a da spectatorilor iluzia unui palat sau a unei păduri. Aceste paravane erau compuse de obicei din trei culise, numite periate. Alte ori, decorul reprezenta o piață publică, având de-o parte un palat, iar de alta fațada unui templu. În fund se vedea zugrăvit cerul și marea, sau cerul și o pădure. În ruinele teatrului din Eritrea s'au găsit urmele unui decor rulant, în felul cerului circular de astăzi.

— Cabinele artiștilor și mașinăriile erau sub scenă. În dreapta și în stânga scenei se aflau două săli largi de odihnă. Acustica lăsa mult de dorit în aceste teatre uriașe, din cauza imensității amfiteatrului. Pentru a satisface condițiunile de acustică și optică, actorii purtau măști armate cu rezonatoare de cupru, un fel de cornete acustice, — și aceste măști erau de cele mai multe ori mai mari decât figura omenească. Actorii recurgeau de asemeni la *cothurni* înalți și la veșminte lungi și largi, căutând să mărească dimensiunile corpului, ca astfel ochiul spectatorului să nu fie jignit de simțitoarea distanță dintre scenă și amfiteatrul de unde privea publicul.

Teatrul la Romani.

Romanii, împrumutând arta dramatică dela Greci, au perfecționat teatrele, dând o mai largă dezvoltare tehnice și recuzitei. Istoricii din timpul imperiului povestesc despre un lux de costume și de decorație care a fi vrednice de noi modernii.

Romanii, nu numai că au fost inovatori în arta montării, dar au mers cu dezvoltarea artei dramatice până acolo, încât sub Neron, când s'a reprezentat piesa „Incendiul” lui Afranius, s'au întrebuițat mașinării atât de minunate, încât se dădea spectatorilor iluzia complectă a arderii unei cetăți.

Montările la Romani, fără a mai vorbi de figurația care se număra cu sutele, risipa de costume și fastul decorației, au ajuns la o așa de pronunțată dezvoltare încât în unele piese se întrebuițau pe scene portice cari numărau câteva sute de coloane, împodobite cu câteva mii de statui.

Pe lângă această perfecționare a artei dramatice, libertatea autorilor și a actorilor ajunsese până acolo, încât se putea de pe scenă batjocori zeli, satiriza obiceiurile publice, ironiza conducătorii oștirilor, și chiar împărații.

La început, Romanii au avut teatre, primitive, alcătuite dintr'o scenă simplă, înaltă de două picioare, și înconjurată cu un perete de lemn. Urcarea la scenă se făcea prin câteva

trepte. Reprezentațiile obișnuite erau farsele ordinare și de prost gust, numite *atelane*.

Numius, cel dintâi, clădește pe la jumătatea secolului al doilea înainte de Christos, un teatru de lemn, după modelul teatrului dela Atena. În acest teatru de lemn, au venit chiar actorii greci ca să reprezinte tragediile lui Eschil și Sophocle.

Cel dintâi teatru în piatră se zidește abia la anul 55 a. Chr. la Roma de către *Pompeius*, numit „teatrul lui Pompeius”.

Amfiteatrul era larg de 160 metri, cuprinzând 17.000 sau 18.000 de spectatori, iar scena era largă de 100 metri, fiind împodobită cu trei scânduri de coloane.

Apoi se zidește la Roma teatrul lui *Marcellus* (anul 13 a. Chr.), cu scenă mică, fiind un fel de teatru intim, al nobilimei. Acest teatru era renumit mai ales prin luxul montării, bogăția decorurilor și scumpetea costumurilor. Amfiteatrul era acoperit cu un velum cu picturi decorative, iar scena era prevăzută cu două cortine.

După Christos s'au clădit teatre numeroase, mari și mici. Două merită a fi amintite: Unul la *Pompeii* și altul la *Acroie* în Sicilia. Ambele erau teatre mici, de elită.

Minutat de bine s'au păstrat ruinele teatrului din *Herculanum*, zidit în cei dintâi ani ai creștinismului; după care ne putem da seamă de splendoarea pe care o aveau spectacolele la Romani.

Audiențe la M. Sa monarhul. Din Viena ni se anunță: Ieri dimineață M. Sa monarhul a primit în audiență pe arhiducele Stefan Carol, pe bar. Hazai, ministrul apărării țării, apoi pe șeful de secție Daruváry. La amiază au fost primiți în audiență bar. Rhemen, comandantul corpului 13 din Agram iar la ora 1 arhiducele moștenitor Francisc Ferdinand.

Proiectele statariale. Am anintit că în vederea unui eventual război guvernele monarhiei noastre au pregătit trei proiecte statariale. Suntem informați că desbaterea acestor proiecte în camera ungară va începe mâine.

În cazul unui război ministerul este investit cu putere nelimitată și este autorizat să ia măsuri excepționale în orice parte a țării, să restrângă libertatea presei și libertatea personală precum și libertatea diferitelor societăți și asociațiuni. În cazul menționat guvernul numește comisari regești cari controlează împlinirea acestor măsuri excepționale, iar la caz de nesupunere acești comisari sunt autorizați să întrebuițeze jandarmăria, poliția de stat și poliția de graniță. Ministrul de interne după bunul său plac poate să nimicească orice hotărâre a vre-unui municipiu sau comitet comunal, precum și să numească, tribunalele și procurorii de război, toate acestea, însă, ministrul de interne le poate desființa oricând va voi dânsul. Ș-ul 5 al acestui proiect oprește, în caz de război, ținerea porumbilor, iar cine nu se supune acestui ordin, va fi pedepsit până la 600 cor. amendă în bani.

Noua convenție maritimă și fluvială între România și Austro-Ungaria. După cum am anunțat, odată cu generalul Conrad de Hötendorf, au fost în București și patru reprezentanți ai ministerului austro-ungar de comerț: șeful de secție Richard Riedl, consilierul Kautsky și Bordos însoțiți de Dr. Klastersky, implegat. Aceștia au fost în București în vederea tratatelor pentru reînnoirea convenției dintre serviciul maritim și fluvial român și societatea austriacă de navigație pe Dunăre. Această convenție a fost încheiată pentru întâia oară cu România la anul 1898. Convenția a luat sfârșit la 1908, adică, după 10 ani de existență. De la 1908 și până în prezent convenția a fost prelungită cu un an. A doua zi după sosirea celor patru delegați în București a avut loc o întrevedere între aceștia și d-nii Cazimir, din ministerul de lucrări publice și Ștefănescu, directorul serviciului fluvial român. În urma acestei întrevederi s'a stabilit ca starea de provizo-

rat de până acum să înceteze și convenția să fie încheiată pe o nouă perioadă de zece ani.

Condițiile prevăzute în această nouă convenție sunt că societatea austro-ungară să facă cursele până la Belgrad și dela Belgrad, iar serviciul fluvial român, dela Belgrad în jos și până la Belgrad în sus. Ambele societăți își vor face servicii reciproce de remarcare. Afară de aceasta, sus numita societate va efectua transportările de petrol la Regensburg.

Proiectul acesta de convenție, întocmit la București de cei patru delegați ai Austro-Ungariei și reprezentanții români rămâne să fie ratificat de guvernele ambelor state.

Grandioasa manifestație românească din Viena.

— Dela corespondentul nostru special. —

Viena, 4 Decembrie 1912.

Urmând curentul pornit din toate părțile locuite de Români, prin care se caută a se protesta contra atrocităților săvârșite de armatele și populația grecească și bulgărească, asupra locuitorilor din Albania și Macedonia — Români din Viena, studenți și colonia, s'au adunat în sala otelului „Regina”, pentru a uni glasul lor de protestare cu acel al întregii Românii. Asistă spre cinstea prestigiului și demnității noastre un public imens de numeros în sufletul căruia clocotește cu vigoare același fior de conștiință. Număr din fugă printre persoanele alese pe dl *Derviş Hima*, notabil albanez, membru în guvernul provizoriu al acestei provincii, *baronul Nopcea* cunosător abil al chestiunii balcanice, dl profesor la Acad. consulară *Pekmezi*, dl *General Lupu* șeful coloniei Române din Viena, d-nii deputați bucovineni *Isopecul-Grecul* și *Simionovici*, dl *Dr. Sterie Ciurcu*, dl *M. Popovici*, dl prof. *Rabener* din Cernăuți, dl dr. *Lazăr Popovici*, *Dr. Caracostea*, *păr. Nae Popescu*, *dr. Marcu*, *dr. Iuliu Crișan*, dl *Swoboda*, dl *Winkler* etc. etc.

Sosește din partea ilustrului profesor de filologie romanică dl *Dr. Meyer Lübke* următoarea scrisoare: „Din cauză de boală, împiedecat fiind de-a participa, voiesc să transmit în scris

personalităților, dramaturgii romani, — dacă-i putem numi astfel — au produs o literatură ieftină și de prost gust.

În epoca decadentei, destrăbălarea spectatorilor, îndrăzneala actorilor și nemernicia sclavilor liberați, acan: făuritori de versuri și piese de poruncaală ajunseser la culme.

„Pâne și spectacole”, iată strigătul legionarilor mercenari, — „pâne și spectacole” — iată strigătul cotidian al poporului care murea de foame și de plictiseală, — iată singurul țel al societății romane în amurg, ticăloșită de trufie, înebunită de triumfuri, istovită de lux și de prostituție.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ - KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanția de zece ani. (97-120)

În schimb, literatura dramatică latină a fost de calitate inferioară. — Romanii au căutat să umplee acest gol, de altminteri, cum se face și astăzi, printr'o montare și recuzită bogată, și prin actori de seamă, cari erau stimati și răsplătiți cu iubirea publicului.

După cum spuneam la început, teatrul roman s'a născut prin imitația Grecilor.

Naevius scrie farse grosolane și comedii satirice. E trimis în exil de Scipio Africanul, unde și moare. *Livius Andronicus*, sclav liberat, traduce tragediile grecești și Odiseia; *Ennius* produce o operă considerabilă de tragedii și satire, din care însă nu s'a ales nimic; *Pacuvius* scrie vre-o 10 tragedii, însă, după cum îl numește *Horatius*, nu-i decât un simplu *doctus*; *Attius* e autorul a 14 tragedii patetice, scrie fără gust și într'un stil greoi. Iată că în sfârșit apar *Plaut* și *Terentiu*, două talente comice puternice, cari au știut să adauge ceva original la adaptările dramatice grecești. Literatura europeană s'a inspirat cu folos din scrierile acestor doi autori, căroră *Molière* le datorează *Avarul*, *Amphitruionul* și multe alte din capodoperile sale.

Inferioritatea literaturii dramatice latine, s'ă în faptul că autorii scriu întotdeauna în gustul publicului, inspirându-se numai din actualități și situații sociale trecătoare. Nu s'au pogorit în adâncul sufletului omenească să smulgă adevăruri eterne și conflicte de pasiune neperitoare. Urmărind numai actualitatea, dând preferință

simpatiile mele pentru lupta de eliberare a popoarelor latine și semilatine din Balcani”.

La 9 ore adunarea se deschide prin cuvântarea dlui *Dr. Iuliu Crișan* care arătând însemnătatea acestei întruniri, aduce viile sale mulțumiri pentru participarea onoraților invitați străini, membrilor coloniei române, reprezentanților presei, studențimei. Propune apoi ca președinte de onoare pe dl profesor universitar și deputat dl *Isopecul-Grecul*, iar ca secretar pe dl *Nandriș*.

Cuvântarea dlui Isopecul-Grecul.

Vă mulțumesc dlor pentru încrederea deosebită ce mi-o acordați. Chestiunea pe care rămâne să o discutăm e o chestiune într'adevăr mare și sunt fericit să conduc o adunare care vine să dea o soluțiune acestei probleme. Națiunea noastră românească stă astăzi în mijlocul unor evenimente capital de însemnate. Ca și în timpul năvălirilor turcești când însemnam pentru siguranța creștinătății o chezășie, însemnam azi același lucru. Dlor, încă acum o lună în urmă mă ocupam în delegația austriacă de această chestiune a Aromânilor (*Aplauze*). Se vorbea acolo de ori și ce, dar de soarta unor Români Macedoneni, de soarta unor Albanezi, nu se pomenea nimic. Ministrul de externe găsea laude mari pentru prietenia sigură a Regatului Român și accentua necesitatea de a sprijini revendicările românilor. Una din aceste revendicări e de sigur „chestiunea Macedo-Albaneză”. Se vorbea tot atunci de realizarea principiului „Balcanul a popoarelor Balcanice” și tot atunci am zis în delegațiune că Albania trebuie să fie independentă asigurând prin aceasta independența a 200.000 de Români (*aplauze*). Dlor, pentru reușita ideilor avem nevoie de sprijinul dvoastră, de sprijinul opiniei publice românești, și în mare măsură de sprijinul Regatului Român aliata imperiului nostru. (*Aplauze*).

Cuvântarea dlui T. Simionovici.

Am venit cu drag aici în mijlocul dvoastră cari veți ridica un glas de protest contra atrocităților grecești. Turcii, pe vremuri, au fost dușmanii noștri, dușmanii însă cinstiți, pentru că nu s'au atins de limba și conștiința noastră. Grecii ne sunt însă dușmanii cei mai perzivi pentru că vor să atenteze asupra conștiinței și sufletului românesc. Grecii închiegând cu celelalte popoare, pe baza principiului naționalităților, alianță balcanică, azi, prin tentativa înăbușirii naționalității noastre, defig sinceritatea și sfințenia acestei legături. S'au ridicat în numele creștinătății contra aspirării turcești, și comit în numele aceleiaș creștinătăți, barbarii care-i compromit. Lucrul e clar. Grecii vor să nimicească existența națională a Macedoniei, precum vor Sârbii nimicirea existenței naționale a Albaniei. Lupta noastră însă, pornită viguros, îi va învinge. Să trimitem îndurerătorilor frați din Macedonia salutul nostru de bărbăție și îndemn și să le arătăm că pentru izbânda lor, stăm gata cu fapta și vorba. (*Aplauze*).

Cuvântarea dlui Marmeliuc.

Într'un discurs ținut în Ruginoasa lui Cuza Vodă, un vajnic naționalist Român compara neamul românesc cu un copac. Și așa este. Neamul nostru e un copac mândru, cu rădăcini puternice, cu crengi mari și bătrâne, de capul căroră dușmanii trag ca să rupă. (*Aplauze*). Noi protestăm contra acestei îndrăzneții de distrugere, cu atât mai vărtos, cu cât aceste ramuri reprezintă o însemnătate istorică, culturală și politică. Cine nu cunoaște vitejia traco-ilirică, cine nu-și aduce aminte de mândrul imperiu Româno-Bulgar, cine nu recunoaște rolul nostru de apărător al creștinătății. Conștiința omenească se trezește tot mai falnică pretutindeni. Contra ei nici o încălcare nu se poate ivi. Autonomia Albaniei și a Macedoniei e o necesitate politică pentru Români. Prin ea se va opri rolul barbar al Grecilor și se va asigura propășirea unui element însemnat.

Cuvântarea dlui Winkler.

În numele studenților din „Deutscher Romanisten-Verein” îmi exprim simpatiile pentru tendințele Românilor de Sud. Și noi ca și dvoastră avem la granița de Sud prieteni, pentru binele

cărăra tremurăm și precum dvoastră aveți de suferit atât din partea Slavilor de Sud, și noi avem de luptat aici cu Slavismul. Această trăsătură comună ne apropie. Ca și dvoastră așteptăm și noi momentul ca cu arma în mână să apărăm drepturile noastre față de contrarul comun al patriei noastre. Sfârșesc exprimându-mi simpatiile față de tendințele de eliberare ale Românilor și Albanezilor cu cuvintele: „Trăiască legătura dintre Nemți și Români”. (Aplauze). Cuvântarea a fost ținută în limba germană.

Cuvântarea dlui Derviș Hima.

Am vrut să vorbesc într-o limbă străină, dar e mai bine să vorbim în limba noastră, deci în limba română (aplauze prelungite). Nu vreau să vorbesc mult de simpatiile dintre noi. Noi Albanezii trăim cu Români, trăim legați prin aceeași cultură, dacă nu destul de înaintată, dar destul de veche. Presa franceză — ziarul „Le Temps” — afirmă spunând un neadevăr, că națiunea albaneză nu există. Înțeleg această atitudine a Franței; interesele ei economice o leagă mult de slavism, de Rusia. Această atitudine e rușinoasă (Rușine).

Știe toată lumea civilizată că de patru ani de zile de când Turcia își are o constituție (?) Albanezii au fost supuși unor persecuțiuni ne mai auzite. Noi am știut și am prevăzut că „Regimul Tinerilor Turci” va duce țara de răpă. De atâtea ori au căutat să ne sugrume și de cinci ori ne-am revoltat. Și pentru ce? Pentru că, așa cum am spus-o de atâtea ori, *ceream ca în împărăția turcească să existe o egalitate deplină de drepturi, să se absolve privilegiile dintre popoare*. Tinerii Turci n-au înțeles acest adevăr elementar, n-au dat ascultare întreagă principiului naționalității lor, noi i-am zdrobit. În loc să trăim bine cu popoarele balcanice creștine, ne găsim astăzi în fața unui spectacol rușinos, sălbatec, inuman. Persecuția grecească vine să ia locul celei turcești.

Inchiziția din Spania nu e nimic față de acești barbari preistorici. Să protestăm energic, să protestăm în fața Europei și să-i spunem că în Peninsula Balcanică mai trăiește încă un popor barbar, sălbatec, poporul grecesc.

Dor, astăzi dacă tăcem noi, dușmanii noștri vor triumfa. Și nu trebuie să triumfe! (Aplauze prelungite). Protestez în calitate de cetățean albanez contra atrocităților grecești și totdeauna voi protesta în această calitate de cetățean și nu de Excelență. (Aplauze).

Dor, Cum vă spuneam; noi am trăit bine cu Români. Dar să facem o declarație sinceră. *Dacă vom face un stat albanez — și vom face — vă asigurăm că elementul românesc se va bucura de cea mai largă libertate*. Și asta pentru că ne leagă aceeași origine și pot zice aceeași limbă. Eu am dat odată dlui B. P. Hajdeu vre-o 400 de cuvinte cari sămănuau cu cele albaneze. La 1899 Albanezii au participat prin delegație la înmormântarea lui Vasile Ureche, cu care am lucrat pentru o înfrățire trainică. În numele Albanezilor și tinerimei ei studioase vă mulțumesc și vă rugăm să trăim bine acolo la noi, căutând să scăpăm de urgia grecească. (Aplauze). Dl Derviș Hima vorbește o românească destul de ușoară, totuși apela la ajutorul interpretului român. Accentul vorbirii dsale a plăcut mult.

Cuvântarea dlui baron Nopcea.

Am avut prilejul, în călătoriile mele de studii în Albania și Macedonia să cunosc caracterul ospitalier al acestor două popoare nobile. Cunoștințele mele de limba română m'au ajutat destul ca să mă pot înțelege cu Aromânii. Dovadă că însinuările Grecilor că Români și Aromânii sunt două popoare deosebite, nu erau adevărate.

Pericolul pătrunderii slavismului își are partea sa bună. El va apropia definitiv pe Aromâni și pe Albanezi. Imj exprim dorința ca același rezultat să se atingă și la Nord: apropierea între Români, Maghiari și Germani. Această apropiere va fi pavăza cea mai bună contra panslavismului. Trăiască această dorită apropiere. (Aplauze.) Cuvântarea a fost ținută în nemțește.

Cuvântarea dlui Balamace.

S'a spus că o delegație albaneză a sosit aici în Viena; nu o delegație, ci o mână de soldați gata să intre în foc. Venim să vă spunem cu adâncă

durere că Grecii ne prăpădesc; soarta părinților noștri, copiilor noștri e în primejdie. Drumurile și vestile dinspre Albania ne sunt închise. Nici un ajutor nu vine să ne scape. Avem încrederea dvoastră, în protestările dvoastră, în dv. dlor deputați ai parlamentului austriac. Spuneți tare colegilor dvoastră că în Albania sunt oameni și sate cari se măcelăresc de cătră bandele grecești. Cereți mereu autonomia Albano-Română. Credeți în prietenia aceasta care-și are rădăcini adânci. (Aplauze).

Cuvântarea dlui M. Popovici.

Conștiința românească a început pare să se deștepte căci din București, pornind în raze pretutindeni, ea a străbătut până și în Viena noastră, diplomația își are rostul ei în timp de pace, în timpuri ca acestea însă, când e în joc demnitatea noastră națională, ea trebuie să tacă. Să cerem ritos drepturile noastre și să înțelegem bine că la nevoie Statul Român își poate arăta și vârfurile sale, atunci când cuvântul nu poate liniști tulburarea. Macedonenii o duc greu și nu atât din vina Turcilor cari n-au înțeles să înțerească aceste locuri, cât mai ales din vina Bulgarilor și Grecilor barbari. Ne ucid frații noștri azi. *Ce vor face mâine, când vor fi stăpâni acolo?* Să cerem înființarea statului Albano-Român. Rușine pentru acel deputat slav din parlamentul austriac, care arăta pe Albanez ca pe un incult și barbar. Dați acestor popoare libertate și vor progresa cu atât mai repede. (Aplauze). Dați-ne dvoastră Ungurilor și nouă Transilvănenilor libertate ca să ne dezvoltăm. (Aplauze prelungite).

Replica dlui Isopescu-Grecul.

E fapt cert că poporul românesc, politicește, a fost exploatat în mod perpetuu. Acum să căutăm să exploatăm și noi împrejurările. (Aplauze) Să profităm bine de această clipă rară. S'a spus că popoarele neslave să facă o mână de apărare contra celor slave. Da, da. Dar cum rămâne cu garantarea dezvoltării noastre naționale? S'o avem întreagă și apoi da. (Aplauze).

Poate să avem un viitor frumos. Dar să fim prudenți. Ungurii, sper că au fost în stare să invete acum că *existența lor depinde de buna noastră existență*, că existența Europei depinde de existența statului Român. (Aplauze). *Și atunci să înțeleagă bine că ei se pierd dacă nu ne dau drepturi*. (Aplauze prelungite).

Există azi un tineret care n'a studiat numai cuvântul ungar; din acest tineret face parte și dl Baron Nopcea. (Aplauze).

Să arătăm lumii cari sunt dorințele și drepturile noastre. Să luăm pilda altor neamuri, mai mici, care-și au însă emisarii lor, propagandisti lor. Acum un fapt. Mă miră mult atitudinea presei italiene care ia apărarea Grecilor și Bulgarilor. E regretabil. Ce? Uită ei că, dincolo în Macedonia trăiesc frați de ai lor ca origina? Agitați mereu, pretutindeni, dela om la om, ideea statului Albano-Român; faceti cunoscut străinilor starea noastră. E datoria tuturor.

Inchei, ridicând paharul în sănătatea iubitorilor noștri suverani M. M. L. L. Împăratul Francisc Iosif și Regele Carol al României. (Aplauze entuziaste).

Răspunsul dlui Dudan.

Dl Dudan, ziarist italian, răspunde în mod foarte amabil dlui Isopescu că atitudinea presei italiene, firește e condamnabilă. Promite că va înștiința în chip conștiincios asupra soartei Macedonenilor. (Aplauze).

Moțiune.

Românii din Viena adunați în 4 Dec. 1912 pentru a-și ridica cuvântul lor în timpurile acestea de restriște pentru frații lor cari locuiesc în număr considerabil în Balcani.

Luând în vedere că prin situația creată prin evenimentele războinice din Balcani este amenințată partea aceasta din frații noștri în existența lor națională,

Înfierând cruzimile săvârșite în numele civilizației de Greci față de Aromâni și Albanezi, cruzimi care sfidează cele mai elementare noțiuni de umanitate și cultură, cruzimi care sub masca de eliberare a naționalităților de sub jugul turcesc, caută în exaltarea lor, ivită în urma

izbânzilor neașteptate, să extermineze elementul aromânesc și albanez în părțile ocupate,

Luând în vedere, că după cele întâmplate până acum nu este dată garanția că elementul aromânesc și albanez să se poată bucura de libertatea națională în dezvoltarea lor culturală, sub stăpânirea nici a uneia din puterile din alianța balcanică,

Luând mai departe în vedere că principiul „status quo” decretat de marile puteri la începutul ostilităților nu se mai poate susține căci ar ajunge în conflict direct cu principiul libertății naționale,

Accentuând în fine că în consecință principiul nou „Balcanul să fie al naționalităților Balcanice” se impune și organizarea în state independente a Albaniei și Aromânilor,

Cerem ca sub împrejurările schimbate aceste două naționalități să nu fie împărțite de o soartă și mai tristă decât sub domnia lui „status quo” fiind amenințați cu desființarea lor națională — Vă adresăm Excelență rugăminte să interveniți ca elementul Aromân și Albanez să fie împreună într-o alcătuire de stat independentă, în care libertatea lor națională să fie trainic garantată.

Se alege o comisiune compusă din d-nii I. Simionovici, Isopescu-Grecul, dr. Ciurcu, dr. Mihai Popoviciu și dl Marmeliuc care să se prezinte d-lui ministru de externe și să-i înmâne această moțiune, luptând mai departe pentru reușita ideei. S. Carpus.

Pro Albania.

Interview cu dl Derviș Hima.

Viena, 3 Decembrie.

Pe ruinele vechii Turcii răsare după sute de ani de sclăvie un nou stat național, Albania, primejdnică însă în existența ei chiar dela început de vecini lacomi, cari nu știu respecta principiul naționalității, deși războiul actual a fost deschis chiar în numele acestui principiu, luat în deșert de atâția alți farsori din Europa tuturor paradoxelor. Noul stat național se naste în mari dureri și cu mari jefte aduse de Albanezi: expulsări, omoruri, revoluții, schingiuiri și tot felul de persecuții cari, mai ales de vro câțiva ani, se țin lanț.

Astăzi însă, printr-o neașteptată întorsătură a norocului, visul bravilor Skipetari, cari de sute de ani au fost crierul și brațul Turciei, merge spre realizare. În Viena care-i protejează, se adună din toate părțile lumii, ne unde i-a aruncat vântul sortii nemiloase, Albanezii cu femei, cu copii, tineri și mosnegi ca să se ducă cu totii la Valona, unde, după sute de ani se va întâmpla cel mai mare act din istoria lor: se va tine adunarea națională, care va chema la viață un nou stat în concertul statelor europene. Unele oteluri din Viena sunt adevărate lagăre de Albanezi. Nu știu de ce, dar fără voie, îmi vine în minte anul 1848, când și primezii revolutionari din Moldova și Muntenia duceau prin orasele din Europa aceeași viață de griji și de visuri mari, cum o duc Albanezii din Viena. În otelul „Weisser Hahn” și în cafeneaua „Josefstadt” am întâlnit reprezentanți ai tuturor păturilor din populația albaneză, între cari și pe următorii notabili: Fasil Pasa Toptani, Derviș Hima, ziarist și membru al guvernului provizor, Mehemed Bey Konita, Filip Noga, ziarist, Dr. Pekmezi, profesor la Academia consulară din Viena, Gura, nuvelist, Naum Sofiriu, mare proprietar în București și Ciorani Skodra, armator de vapoare și pres. al Lloydului austriac în Albania. Afară de acestia femei din semintia Malisorilor, îmbrăcate în port albanez, cu ștergare albe pe cap.

Alături cu Albanezii, trăind în cea mai armonioasă frăție, patru români din Albania, vor pleca spre Valona spre a lua parte la desbaterile adunării naționale albaneze, cu care ocazie se va hotărî și soarta celor 200.000 de români din Albania.

Cei patru români macedoneni, trimiși în misiune specială, sunt, d. Miltiade Balamace, dir.

școlilor române din Korița, împreună cu trei gazetari, dnii Mitu Dona, Meglenitul și Cruseveanu. D. M. Balamace, unul din cei mai vrednici frați de ai noștri în Macedonia, l-a condus pe d. Const. Burileanu și pe publicistul italian Batista Pelegrini aproape prin toată Albania, iar rezultatul călătoriei lor au fost două cărți voluminoase despre Fârșeroși și ceilalți aromâni din Balcani.

Fiindcă soartea fraților noștri aromâni din Albania îi interesează în timpul de față pe toți românii, am căutat prin d. Mitu Dona, care vorbește perfect limba albaneză, să capăt în privința aceasta un interview cu d. Derviş Hima, ziarist, fost student al universității din București și membru al guvernului provizor din Albania. D. Derviş Hima este un tip foarte interesant: pletele stufoase și barba-i bogată, care-i încadrează fața, îi dau o înfățișare foarte romantică.

Credem că-i va interesa pe cetitorii noștri, amintind că d. Derviş Hima a petrecut toată vara aceasta în munții Albaniei în fruntea unei cete de revoluționari în număr de vr'o 10.000. Din când în când se coborea la șes în orașelul românesc Korița de lângă Bitolia (Monastir), unde era oaspele iubit al preotului român Balamace.

Ca ziarist, d. Derviş Hima redactează de multă vreme gazeta albaneză „Skipetari”, pe care a scos-o pe rând în nenumerate orașe din Europa și America. D. Derviş Hima a binevoit să-mi acorde următorul interview pentru ziarul „Românul”, pe care-l cetește regulat, când are timp, lăudându-l pentru seriozitatea cu care este redactat:

Situația politică actuală în Albania.

„Relativ la această chestiune” zise d. D. Hima, „vă pot comunica numai atâta că s'a format un guvern provizor care a proclamat la Valona independența Albaniei. Dintre membrii guvernului nu toți se află la Valona, unii vor pleca în timpul cel mai apropiat. La compunerea guvernului provizor noi am căutat să ținem cont de toate confesiunile națiunii albaneze, deși în ziua de astăzi chestiunea confesională a trecut pe planul al doilea, deoarece ideea națională primează. Așa d. e. preș. guvernului provizor, d. Ismail Kemal Bey, care înainte de războiul din 1877 a fost guvernator al Dobrogei cu reședința în Constanța, este musulman, iar ceilalți membri ai guvernului unii sunt creștini rom. cat. sau ortodocși, iar alții musulmani, pe cari o singură idee, cea națională, îi unește în cugete și în simțiri. Zilele aceste vor pleca din toate părțile delegații albaneze spre Valona, unde vor participa la adunarea națională de acolo. Din Viena se vor duce dnii Filip Noga, Mehmed Bey Konița, Hil Mossi, Agura, Goidrini ș. a. Adunarea națională pregătește un lung memoriu pentru conferința puterilor. E mai mult ca probabil că în această adunare se vor debate, între altele, următoarele chestiuni importante: Delimitarea frontierei albaneze, cu care ocazie se va propune sau o frontieră politică-istorică, sau una etnografică, care va cuprinde pe toți conaționali noștri. Majoritatea glasurilor de până acuma pare să fie pentru o frontieră etnografică, și aceasta este atât în interesul Austriei, cât și al Italiei, cari vor dori de sigur o Albanie cât se poate mai mare și mai puternică, spre a pune stavilă invaziunii slave. Noi deosebim o Albanie de sus și una de jos, cari cuprind următoarele patru provincii: Iannina, Morava, Skodra și Kossovo. Astăzi însă coaliția balcanică a dat o lovitură situației politice albaneze.

Al doilea punct care ne preocupă pe toți și va forma prin urmare obiectul discuției în adunarea națională, va fi de sigur: Liga albaneză. Această ligă, care s'a înființat pentru prima dată în 1879 și a apărut integritatea teritoriului albanez, va avea de scop să apere și mai departe această integritate în contra Grecilor, Sârbilor și Muntenegrilor, cari au încalcat pământul patriei albaneze.

Relațiile Albanezilor cu Români.

Cu românii, cari în Albania numără la 200.000, am trăit totdeauna în cele mai bune relațiuni de prietănie sinceră. Albanezii au intrat încă

din vechi timpuri, în legături de căsătorie cu Românii, iar în noul stat albanez, am firma credință că, Românii se vor bucura de toate libertățile culturale, politice și naționale, deoarece Românul este pretutindeni un element de ordine. Este și pentru noi, Albanezii, un mare avantaj că Românii din Albania vor scăpa de propaganda greacă cu concursul prietinesc al Albanezilor, căci, și pentru unii și pentru alții, cel mai mare inamic comun este propaganda greacă.

Episcopia albano-română.

Aceasta este o chestiune deosebit de delicată, iar eu nu mă pot pronunța deocamdată cu siguranță. Chiar și adunarea noastră națională o va discuta cu multă tăcerea și precauțiune, ca să nu producă zădărnici între Albanezii musulmani, ortodocși și catolici. Pronosticuri în această privință nu pot face, pot spune însă cu siguranță că și alte naționalități din Albania vor obține drepturile lor legitime.

Legăturile Albanezilor cu România.

România a fost totdeauna protectoarea Albanezilor și a cauzei lor. În București am avut prima tipografie albaneză, primul ziar albanez, „Spessa”, editat și redactat de Sami Bey Frasari; tot în București guvernul român le-a dăruit Albanezilor o biserică în piața Amzei și le-a permis înființarea unei școli populare, care însă în lipsă de elevi, a fost închisă la dorința fineriei universitare albaneze. Orașul București a fost asilul tuturor acelor Albanezi prigoniți, cari voiau să scape de persecuțiile turcilor. D. e. d. Faik Bey Konița, membru în guvernul provizor, s'a refugiat la București pe vremea regimului lui Abdül Hamid. Cu România vom avea și întinse legături economice, deoarece acolo trăiesc la vr'o 40.000 de Albanezi, dintre cari unii sunt comercianți foarte avuți.

Albania și coaliția balcanică.

De sigur că fiecare străin se întreabă cum de a fost posibil ca un popor războinic, ca al nostru să nu apuce armele împotriva Sârbilor cuceritori. Explicarea este următoarea: Noi de patru ani luptăm împotriva Turcilor, iar când am fost istoviți de puteri, am fost dezarmați de junii turci. Deci nu e mirare că o armată modernă a năvălit așa de ușor într-o țară dezarmată. Cu toate aceste trebuie să spunem că Albania nu este o bucățică de carne care să poată fi ușor mistuită din partea Sârbilor. Chestiunea intenției Sârbilor de a descinde la marea Adriatică, este o chestiune de viață și de moarte pentru noi, este o chestiune de importanță militară și economică, iar pentru economia Austro-Ungariei și a Italiei este o lovitură. Descinderea Sârbilor la marea Adriatică trebuie s'o considerăm ca o avantgardă a moscovismului și panslavismului care pleacă din Moscova și Petersburg. Dacă Europa civilizată și conștientă vrea ca să avem o pace durabilă în peninsula balcanică, trebuie să le arete Sârbilor drumul spre Cavalla, la marea egeică, unde „frații” coaliți luptă împreună în contra imperiului turcesc. E foarte logic ca cei patru „frați” să împartă prada „frățește” între olaltă, dar nu să se atingă de patria Albanezilor, care-i cunoscută ca un pământ al indogermanilor și ca prietenă a tuturor statelor europene”.

I. Gr.

Pianuri excelente, pianine și armoniu

cu preturi ieftine se vând la

FARKASHÁZI și BIRO magazin de pian

BUDAPESTA, Váci-körút nr. 12.

Condițiuni favorabile de platire. Schimburi de veche dai

Mântuiți gimnaziul din Brad!

O veste tristă mi s'a furisat la urechi încă pe timpul, când imi petreceam vacanța de vara acasă. Am auzit vorbindu-se în mai multe părți, că gimnaziul din Brad ar fi amenințat cu închiderea. În coastele lui statul a înființat de câțiva ani o școală civilă, în care dela început s'a introdus și limba latină, iar acum un palat pompos stă gata pentru cuprinderea acestei școli.

Cât de repede s'a făcut și asta! Astă primăvară nici nu se știa de aceasta, iar acum iată-l în toată splendoarea lui. Ungurii din localitate au făcut și ajutamași și de atitudine tacită a Românilor, desbinați prin certe fratricide, au intervenit la guvern pentru ridicarea lui, iar rugarea le-a fost ascultată mai repede de cum credeau chiar ei.

Gimnaziul român a rămas tot acolo în casele acele modeste de pe timpul marelui Șaguna, jos cu câteva localuri închiriate ovreilor, iar sus cu salele de învățământ așteptându-și... paremi-se decapitarea.

Răsărit din adâncă iubire de neam, ce încălzea inimile înființătorilor lui, cari merită, să le sărutăm moaștele pentru comoara ce ni-au lăsat, timp de cinci decenii înzădar își mai așteaptă completarea, căci generația de azi imprevizibilă în nepăsare i-au uitat și pe ei și pe el. Cu patru clase numai și într-o zidire excepțională de autoritate școlară își așteaptă acum apunerea. Rivalul înființat sub masca școlii civile, de sub care se vede însă cât de colo ghiarele de pisică, pare a-l răpune, iar mântuire nu sosește de nicăieri.

Mi-aduc aminte de o conferință a d-lui Iorga, ținută în Sibiu acum 6—7 ani, în care spunea: „Un neam nu piere, dacă nu vrea să piară”. Adevărat! Așa a fost și tot așa va fi în veci. Ne trebuie exemplu? E doar înaintea noastră. Acum, când sună, nu al unsprezecelea, ci al doisprezecelea ciaz, ne mai stă încă în putere mântuirea gimnaziului din Brad. Săriți să-l mântuim. Nu stați cu mâinile în sân și să vă aplecați și chemați ai neamului, căci oara ce va urma, va fi oara disperării și smulgerii părușii. Mântuiți copiii bravului Zărand, scăpați nepoții marelui lăncu și ai lui Horea de pericolul străinării, nu le luați posibilitatea celor mai bravi dintre bravi, să-și uite cine le-au fost străbunii!

Suntem săraci?? Minciună! De o mie de ori minciună! Cum adevărat; înainte de aceasta cu 50 de ani am fost în stare a ridica două gimnazii gr. or. și multe alte instituțiuni, iar acum, când avem sute de bănci, cu capitaluri de milioane, când singură „Albina” arată un câștig curat anual de aproape o jumătate milion coroane, când avem atâția oameni cu averi considerabile, atâția inteligență, suntem săraci? O nu-i adevărat. Nu suntem tocmai așa săraci, cum ne pretindem. Minciună și în multe cazuri conștient. Adevărul știți care este? Pe atunci erau de fapt bani puțini, eram de fapt săraci, dar domnea dragostea de neam; azi e lucrul întors; bani s'ar găsi ei destui, dar în schimb am slăbit în iubirea de neam. Azi ne trebuie congruă, azi avem lipsă de renume și glorie, fie acele câștigate și pe căi lăturnice; azi cu un cuvânt „interesul poartă fesul”.

Pare că văd înaintea mea o regretabilă figură răzându-și printre barbă: „Dapoi ce! Nici eu nu am studiat în școli românești și uite, tot nu m-am pierdut, tot mă simt Român; și apoi cei mai aprigi luptători ai noștri nu au absolvit în gimnazii ungurești”? Vedeți aici zace bubă, aici ne doare. Nepăsarea ne va răpune odată și nouă capul.

Dar un Vaida, un Maniu, un Goldiș și cei câțiva corifei ai neamului, sunt singurii, cari au gustat hapurile școlii străine? Mi-ai putea spune, venerabile Domn, cât e de mare ceata celor cari mai ales pe la periferii, au ingenuchiat inconștient sub dese lovături dușmane, sau, dacă n'au ingenuchiat de tot, apoi cel puțin și-au zdruncinat conștiința națională.

Nimenea nu va trage la îndoială, că lipsa unei educații naționale poartă vina, că o parte foarte însemnată, a cărturarilor din comitatele de nord e maghiarizată în sentimente, că iarăș partea cea mai mare a cărturarilor noștri stă

nepăsătoare la sbuciumările neamului lor. Unde, e conștiința națională, când oameni, cari pretind cu greutate în viața românească, n'au avut pe masa lor nici odată un ziar românesc, dar își plătesc regulat abonamentul la „Buda-pesti Hirlop” bunăoară; cari nu și-au deschis nici când punga pentru vr'un scop cultural românesc. Un astfel de om, de și-ar împodobi casa întreagă tot cu tricolor și pe din afară și pe din lăuntru, tot nu e Român.

E știut că Slovacia n'au nici o școală medie. Au umblat în diferite rânduri pe la guvern cerând permisiune pentru deschiderea unei atari școli. Nu ajutor au cerut, căci știau, că nu vor primi, ci numai permisiune. Oare din ce voiau să o susție, căci Slovacia nu au nici biserică autonomă, nici atâtea instituțiuni, nici atâția oameni cu avere, ca noi?

Ei bieții, din a căror clasă intelectuală 90 procente se reneagă, tocmai în urma lipsei de școli naționale, nu se gândeau la așa ceva; mijloace găseau ei, le trebuia permisiune numai. Dar nu li s'a dat și au rămas să mărească și pe mai departe șirurile dușmanului. Aici mi-ar plăcea să-i aduc pe toți cobitorii, să se îngrozească de aceea ce văd; să vadă acest popor blând orbecăind din lipsa de conducători. S'ar convinge atunci, că tendința ucigătoare a puterii de stat nu e ca tocmai mâne să vorbim cu toții unguerește, ci, ca deocamdată să ne reducă la o turmă fără păstor, la o gloată inconștientă și flexibilă. Ajuși odată aci nimic nu ne va mai putea opri de pe povârniș.

Știm foarte bine, că ranele, ce trebuie să le vindecăm, sunt zi de zi tot mai mari și mai multe. În progresul nostru nu numai, că nu suntem ajutoși de stat în măsura contribuției noastre de bani și de sânge, ci ni se mai pun și bețe în roate, dar, când e vorba de pierderea unui gimnaziu, trebuie să se găsească acele 150.000 cor., cari auzeam, că s'au cerut dela stat, fără nici un rezultat însă până acum.

Să nu fim în stare de fapt să adunăm atâția bani, dar și mai vartos, consistoarele noastre să nu poată întregi suma, ce mai lipsește când numai consistorul din Sibiu a votat cu atâta ușurință 400.000 cor. pentru prefacerea hotelului Habermann, cumpărat cu alte 400.000? Nu cred. Trebuie să se găsească.

Să încercăm! Să se deschidă iar colecte, unde băncile și consistoarele vor avea cuvântul prim, foile noastre să inziste iarăș și inconștinu asupra acestei chestii arzătoare, donatori vechi să-și achite promisiunea.

Săriți cu mic, cu mare, bogat și sărac de scăpați pentru Hunedoara și Bihorul, ce moare, acest focar de lumină. Cari mai avem în noi un picur de conștiință românească să mântuim din ghiarele perzării pe nepoții lui Iancu, căruia și așa nu-i putem fi recunoscători!

Făcând aceasta vom da dovada, că un neam nu piere, dacă nu vrea să piară.

S. I. D.
student universitar.

Dela „Fundațiunea pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria”.

Relativ la starea și lucrările „Fundațiunii pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria” Epitropia fundațională comunică următoarele:

1. *Donațiunea Nina Csengedi născ. Ciato*, care — cum s'a mai raportat — a testat fundațiunii șase acțiuni de ale băncii „Arieșana” din Turda, a fost predată Epitropiei fundaționale, care la rândul său a transpus-o institutului „Ardeleana” din Orăștie spre administrare. Valoarea nominală a acțiunilor donate face K 600 iar cursul lor la aproape K 800. Epitropia a exprimat executorului testamentar și totodată reprezentant al urmașilor fericitei testatoare dlui Dr. Danil Szabó, avocat în Blaj recunoștința sa.

II. *Starea fundațiunii* care cu finea lui August a. c. era de K 38.187.29 a crescut în aceste trei luni din urmă cu următoarele sume:

1. Donațiunea dnei Nina Csengedi	600.—
2. Donațiuni pentru broșura „Episcopii Bob și Adamovici” de Dr. I. Lupas	568.06
3. Dela „Bihoreana”, Oradea-mare	100.—
4. Ajutor anual dela „Societ. pentru fond de teatru român”	100.—
5. Dela cumunia dlui N. Frâncu din Cârțișoara (bani gata și o acție)	203.92
6. Sume intrate prin „Gazeta Transilvaniei”, Brașov	324.20
7. Sume cvitate prin „T. Român”	90.—
8. Sume cvitate prin „Drapelul”	10.—
9. Dela dl I. Morar, Săscior	50.—
10. Dela tinerimea din Toplița	31.52
11. Dela dl Dr. Bardossy, Sasca	20.40
12. Dela căpit Florian, Orăștie	10.—
Total	K 2.108.10

Cu această sumă starea fundațiunii per 30 Nov. a. c. este deci de 40.295.39.

Sibiu, la 3 Decembrie 1912.

Epitropia fundațională.

Academia populară din Blaj.

Blaj, 5 Decembrie 1912.

În corespondența mea despre rostul „Universității populare din Blaj” — căreia i se zice „Academia populară” — publicată în „Românul” din 15 Noembrie — apelam la sprijinul moral și material al publicului blăjan ca înțelegător al aspirațiilor noastre, să dea o puternică dovadă despre dragostea ce poartă față de cultura noastră națională. Și azi constat cu deosebită satisfacție sufletească, că publicul blăjan e însuflețit și înțelege pe deplin rostul conferințelor, cari se țin de 2 ori la săptămână, însoțite de proiecțiuni de schiopticon, de câte-o declamație din poezii români, sau cânt de voce sau pian.

Sala destul de încăpătoare a Casinei, s'a dovedit prea mică, față de numărul mare al publicului, care cercetează cursurile. S'a simțit nevoia unei săli cu mult mai încăpătoare pentru publicul deosebit de numeros — și așa conducătorii Academiei populare au făcut toate dispozițiile ca începând de Duminecă 8 Decembrie, conferințele să se țină în viitor în sala de gimnastică a liceului.

Până acum au vorbit dmi profesori: *G. Precup* despre Sinaia, București și alte orașe din România, arătându-se frumșetea pitorească a acestor orașe a Tării Românești; dl *Dr. Ioan Rațiu* despre savanții români; dl *Al. Ciura* despre poezii români; dl *Petru Suciu* despre domnițele române și costumele vechi; dl *Flaviu C. Domșa* despre Tablourile lui Grigorescu; dl *Ștefan Pop* despre Ștefan cel Mare; dl *Dr. Ambrosiu Chețianu* despre Peninsula Balcanică și popoarele ei, iar ieri în 4 Decembrie a vorbit entusiast și cu pietate distinsul profesor *G. Precup* despre bărbații mari ai României: Ion Tăut, Luca Arbore, frații Buzești, Costache Conachi, Anastasiu Panu, Costache Negri, generalul Florescu, Mihail Cogăniceanu, C. Rosetti, V. Boerescu, Lascar Catargiu și Ion Brătianu — cari sunt pentru tinerime și posteritate pilde de entuziasm și fapte mari pentru un ideal — care trebuie să fie scump tuturor Românilor.

Cu căldură și dragoste pentru memoria marilor bărbați dl Gavril Precup a caracterizat cât a putut mai scurt activitatea și faptele marilor bărbați vorbind totuș aproape 1 oră și mai bine — lăsând ca la o altă conferință să vorbească despre bărbații mari contemporani. Aplauzele călduroase, cari l-au răsplătit pentru admirabila conferință, i-au dovedit cred de ajuns, că publicul înțelegător a urmărit cu toată atențiunea expunerile d-sale și aceasta va fi un imperios

indemn, ca d. Precup să continue seria povestiri despre marii bărbați ai României.

Simpatia d-șoară *Mărioara O. Maior* a executat admirabil mai multe bucăți românești, la pian, dovedindu-se o virtuoză pianistă cu frumoasă școală și cu frumoase speranțe de viitor. A fost aplaudată deosebit de călduros, și dacă prima pășire în public a fost cu atâta succes, precum a fost acum, sper, că d-șoara *Mărioara Maior* cu ocazia seratelor dela Academie, ne va surprinde cât mai des.

Am legat frumoase și multe speranțe de Academia populară din Blaj, și conferințele de până acum au fost pentru marele public, cea mai bună școală de entuziasm și dragoste pentru cultura românească.

I. P.

Politica externă a Franței.

În sedința de Joi a comisiei pentru afacerile externe din camera franceză, primul-ministru și ministru de externe, Raimond Poincaré, a rostit un discurs asupra politicii externe a Franței accentuând solidaritatea puterilor din tripla antantă. Expozeul primului ministru francez, care după vorbirea războinică și energică a cancelarului german Bethmann-Hollweg a fost așteptată cu nerăbdare, de cătră opinia franceză a făcut prin conținutul său moderat și obiectiv o impresie bună în Paris.

„Mi se impune încă o marre rezervă, — a spus primul ministru d. Poincaré — „pentru că *fizionomia evenimentelor e încă departe de a fi definitivă fixată* și despre tratativele, cari urmează între puteri, nu mă pot exprima fără o învoială prealabilă. Pot însă să mă declar liber numai asupra politicii guvernului francez, care deși n'o pot învedera deplin, totuși o voi defini și caracteriza destul de clar. Franța a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a preveni conflictul în Balcani, iar după ce a izbucnit, a-l localiza. Pentru realizarea acestor intențiuni am luat parte la conversațiunea dintre puteri, care se continuă zilnic; și totdeauna am fost și suntem și azi de părere că soluția difiultăților actuale trebuie încercată numai prin o activitate comună și unanimă.

Conversația generală, pe care a făcut-o necesară împrejurările, de sine înțeles, am inițiat-o numai în perfectă înțelegere cu prietini și aliații noștri și o continuăm iarăș numai în înțelegere cu aceștia. Credem indispensabilă continuitatea în politica noastră externă și dorim ca la regularea incidentelor actuale să șe dovedească din nou puterea și validitatea prietiniilor și aliaților noștri. În conversația diplomatică începută ne-am asigurat totdeauna aprobarea prealabilă a Angliei și a Rusiei.

În Franța încă de mult ne-am temut de izbucnirea complicațiilor balcanice și deja în Ianuarie, anul trecut am tratat cu Rusia asupra diferitelor posibilități în fața cărora se va afla Europa mai curând sau mai târziu în apropiatul Orient. Rusia de sine ne-a dat asigurarea, care cu timpul a ajuns și în publicitate, că ea rămâne credincioasă statului quo teritorial în Balcani — dar exesele comise la granița Muntenegrului, în Macedonia și în Albania, trăgânarea războiului italo-turc, întârzierea realizării reformelor au făcut tot mai nesigură pacea. În înțelegerile încheiate în luna April, deoparte între Sârbia și Bulgaria, iar de altă parte între Grecia și Bulgaria, am văzut germeii unor nouă pericole critice, și conduși de bunăvoință sinceră față de Turcia am sfătuit-o a încheia cât mai curând pacea cu Italia și a duce la deplinire reformele în Balcan. Complicațiile însă au devenit tot mai amenințătoare.”

Primul ministru face apoi cunoscută acțiunea diplomatică, fără succes, însă pentru împiedecarea războiului și apoi continuă:

„Evenimentele războinice au arătat tot mai lămurit că o parte mare a Turciei europene va rămâne în mâinile aliaților, cari s'au arătat demni de victoriile lor. Cabinetele statelor au examinat aproape zi de zi mijloacele pentru pregătirea unei mediațiuni, dar referitor la aceasta a trebuit să se asigure că, *nici o putere europeană nu va încerca a-și însuși nici în parte, nici în întregime fructele succeselor pentru sine.*

În strânsă a propus în 30 la propunerea tăi putere care ră nici o exce piratii teritori importante în nice *nici când cel are în che creditori ai T cari vor trebu din datoriile nesc deja de Noi mai sunte otoman, la ve concesioni și tățile francez lucrări public mai în pregă mice industr morală tradi să o menține*

Atitudinea România și Conflictul

Încă în

vom avea p nu vrea să toate că di tul între B contenit. G țin probe c proape inta brav în ac ste ale flot dinea ei g a jertfit m sângeros, a daților gre tohtoni, a locul Rom ționali din de Greci. I vorbește c care va c cordării de nale frații acesta — cepe la pri te aceste vreme nu mează să tenegrini va hotărî puteri, car nă atunci parat cu nu va rân prea dau dresc mer

Sofia. încă prot că armata contra tu atac decis

Paris. Grecii n'a nu li s'a măcar nu orșe ased armistitiu

În strânsă înțelegere cu Anglia și Rusia, Franța a propus în 30 Octombrie anexarea acestei clauzule la propunerea de meditațiune. Rusia a fost cea din urmă care a declarat desinteresul ei teritorial. Cu bucurie am putut constata, că toate puterile, fără nici o excepție, au declarat pe față că n'au aspi- rări teritoriale. Franța, care are interese foarte importante în teritoriile ocupate de statele balcanice nici când nu s'a cugetat să renunțe la interesul cel are în chestia balcanică. Noi suntem principalii creditori ai Turciei. Va fi necesar a stabili cvotele cari vor trebui a le lua asupra lor statele balcanice din datorile publice ale Turciei. Puterile cumpă- nesc deja de acum posibilitatea unei soluții juste. Noi mai suntem interesați afară de datoria statului otoman, la venitele regiei de tabac, în nenumărate concesțiuni și ramuri ale serviciului public. Socie- tățile franceze au de asemenea interese în diferite lucrări publice, cari sunt deja concesionate sau nu- mai în pregătire. Mai presus de interesele econo- mice industriale și financiare e însă moștenirea morală tradițională care noi o avem acolo și voim să o menținem.”

Primul ministru vorbește apoi pe larg des- pre instituțiile franceze existente pe teritorii- le, cari probabil vor fi anexate:

„Nu voim să jertfim nici una din aceste mijloace ale influenței franceze. Am așus deja în mod prietinesc la cunoștință, statelor balcanice, că în teri- toriile ocupate de ele avem drepturi morale și teri- toriale și credem că aceste vor fi respectate. Până acum puterile s'au înțeles că operațiunile militare nu au însemnătatea faptelor implinite. Aceasta e cea mai sigură garanță a păcii europene. Toată ambiția mi-a fost ca să apăr prestigiul Franței în concertul puterilor europene spre ași putea validita cuvântul. Fără slăbiciune am slujit pe aliații noștri și interesele noastre, interesul păcii și a civiliza-ției.”

Ce privește armistițiul acum încheiat, pri- mul ministru crede că Grecia nu va întârzia a-l aproba. Speră că aliații nu vor înjosi gradul mor- ral la care s'au ridicat în fața Europei, prin des- binări regretabile. Primul ministru dorește ca Turcia să-și recâștige cât mai curând bunăsta- rea printr'o pace trainică.

mobilizat în Septembrie și că nemobilizând pă- nă acum, n'am pierdut nimic. Dacă mobilizăm atunci, am fi avut în față o armată bulgară pu- ternică, iar în spate cu siguranță că am fi avut pe Rusia. Azi însă situația e cu totul alta.

Armata bulgară e decimată, raporturile no- stre cu Rusia au devenit foarte amicale; iar for- ta noastră militară s'a pregătit, în ultimul timp, cu tot ce-i era mai necesar. Așadar, dacă am mobiliza acum am fi mai folosiți, decât dacă am fi mobilizat la începutul războiului din Balcani. E vre-un partid politic care să ceară mobiliza- rea? N'are decât să-și formuleze cererea și ea poate să-i fie satisfăcută. Dar să nu insiste ni- meni asupra faptului că n'am mobilizat la ince- putul războiului, că greșește.

Nu puteam opri în loc statele balcanice cari pornise pentru liberarea conaționalilor lor. Noi, românii și în special toți conservatorii, cer de atâta vreme libertate pentru desvoltarea ele- mentului românesc din Turcia. Cum ar fi mobi- lizat un guvern conservator, în contra unui stat vecin care urmărește scopuri similare? Azi însă România se află în alte împrejurări și de hotă- rirea ce se va lua, depinde mult viitorul nostru.

Aici e locul să vă vorbesc de compensații. S'a spus de unii că ar trebui să ni se dea cadril- laterul; de alții, că ar fi prea puțin dacă ni s'ar da numai Silistra. Sunt în măsură să vă spun că pretențiunile României sunt de naturi diferite și anume: strategice, politice, naționale și eco- nomice.

Negreșit că dorim o bună rectificare a frun- tarii dobrogene spre Bulgaria, dar mai dorim autonomia Macedoniei pentru asigurarea des- voltării Aromânilor, după cum dorim și o linie ferată menită să lege Dunărea cu marea Adria- tică.

Aceste dorințe ale noastre formează obiectul compensațiilor, împreună cu chestiunea de a se ști cari vor fi raporturile în viitor dintre Ro- mânia și statele slave dela sud. Dacă vom ob- ține cadrilaterul sau și linia ferată la Adriatică, n'am putea fi mulțumiți. Ne-ar lipsi autonomia Macedoniei și raporturi definitive cu Bulgaria și Serbia. De aceea, repet, pretențiunile noastre sunt de natură diferită și trebuie să fie satisfă- cute toate. Azi, când ne bizuim pe întregul sprin- țin al Austriei și pe amicița Rusiei, putem să spunem că trebuie să mobilizăm, dacă preten- țile noastre nu vor fi satisfăcute prin bună înțe- legere.

Fruntașul guvernamental s'a grăbit să ex- prime însă convingerea ce și-a format-o din relațiunile sale politice, că România va obține deplină satisfacție, fără să recurgă la arme.

O triplă alianță balcanică.

Viena. — „Südslavische Correspondenz” află din sursă bine informată că primul ministru bul- gar Gheșoff se silește să împace punctul de ve- dere bulgar cu acel al Greciei. Divergențele din- tre ei au ajuns într'un stadiu atât de înaintat, în- cât nu e exclus ca Grecia să iasă din alianța bal- canică. De aceea Bulgarii doresc ca România să intre în alianța balcanică în locul Greciei și spe- ră că misiunea lui Daneff la București va putea obține aceasta, deși cercurile dirigitoare sunt convinse că România se va decide foarte greu la acest pas. La Sofia se vorbește chiar despre posibilitatea unei triple alianțe balcanice din care să facă parte România, Bulgaria și Serbia.

România și Bulgaria.—Misiu- nea lui Daneff la București.

Sofia. — „Politische Korrespondenz” scrie: Despre călătoria lui Daneff la București se anunță, că opinia publică bulgară privește cu multă încredere consfătuirile pe cari le va avea Daneff cu bărbaiții de stat ai României. Insaș că- lătoria aceasta e o dovadă despre afabilitatea Bul- gariei față de România. Președintele sobraniei, care pe timpul războiului a stat împreună cu re- gele Ferdinand și care în urma misiunii la Bu- dapesta a ajuns în situație a cunoaște părerile personalităților celor mai competente din Au- stro-Ungaria referitoare la întreg complexul chestiilor din Balcani, va fi cel mai potrivit pen- tru continuarea tratativelor referitoare la pre- tențiunile formulate de către România. Incon- testabil, guvernul bulgar e aplicat la orice con- cesiuni congruente cu interesele de stat ale Bul- gariei, și el nu se va sustrage a permite prio-

Conflagrația internațională se complică.

Atitudinea Greciei. — Conflictul greco-bulgar. — Turcia e gata să continue războiul. — România și războiul balcanic. — O triplă alianță balcanică? — România și Bulgaria. — Conflictul austro-sârb se va agrava la primăvară. — Austro-Ungaria nu admite pretențiunile Serbiei. — Italia și Albania. — Atitudinea Rusiei.

Arad, 6 Decembrie.

Încă înainte de serbătorile Crăciunului vom avea pace în Balcani, cu toate că Grecia nu vrea să încheie armistițiul cu Turcia și cu toate că din pricina orașului Salonic conflic- tul între Bulgaria și Grecia se agravează ne- contenit. Grecia, care pe uscat a dat mai pu- țin probe de vitejie și jertfă, are o armată a- proape intactă și o flotă care s'a purtat foarte brav în acest război. Cu toate calitățile ace- ste ale flotei ei trebuie s'o spunem că atitu- dinea ei grandomană față de Bulgaria, care a jertfit mai mult în acest război scurt, dar sângeros, apoi cruzimile ne mai auzite ale sol- daților greci în ținuturile ocupate față de au- tohtoni, a provocat o adâncă revoltă în mij- locul Românilor și Bulgarilor, ai căror cona- ționali din Macedonia sunt zilnic schingiuiți de Greci. În cercurile diplomatice bulgare se vorbește de un eventual război cu Grecia la care va coopera și România în schimbul a- cordării de drepturi politice, culturale și națio- nale fraților noștri din Macedonia. Războiul acesta — după versiunea bulgară — va înce- pe la primăvară, ca și cel austro-sârb. Toate aceste sunt însă simple presupuneri, câtă vreme nu cunoaștem rezultatul păcii ce ur- mează să se trateze între Bulgari, Sârbi, Mun- tenegrini și Turci, și câtă vreme nu știm ce va hotări conferința ambasadorilor marilor puteri, care se va ține probabil la Londra. Pâ- nă atunci se poate ca și Grecia să trateze se- parat cu Turcia. Ori cum însă orașul Salonic nu va rămâne în posesiunea Elenilor, cari nu prea dau probe de civilizație, deși se mând- resc mereu cu strămoșii lor.

Grecia n'a semnat încă armistițiul.

Sofia. — Delegatul grec Panas n'a semnat încă protocolul referitor la armistițiul. Probabil că armata greacă va continua singură războiul contra turcilor și în curând va întreprinde un atac decisiv împotriva orașului Ianina.

Paris. — „Matin” anunță din Ceatalgea: Grecii n'au vrut să accepte armistițiul pentru că nu li s'a cedat Ianina. Turcia a declarat că nici măcar nu va discuta despre predarea celor trei orșe asediate. În colo a făcut tot posibilul ca armistițiul să se poată încheia. Bulgaria, Ser-

bia și Muntenegrul s'au declarat satisfăcute de condițiunile armistițiului, iar mandatarii lor au semnat aseară protocolul respectiv. În conse- cință Turcia continuă actualmente ostilitățile nu- mai cu Grecia. Tratativilde de pace vor avea loc probabil la Londra.

Conflictul greco-bulgar.

Berlin. — Cercurile politice berlineze sunt de părere că regele Ferdinand s'a hotărât să încheie armistițiul, de teamă ca divergențele din- tre aliați să nu degereze în adevărate conflic- te. Bulgaria, care a purtat tot greul războiului, ese din această luptă cu cele mai mari pierderi. Celelalte armate aliate însă, dând numai lupte mici cu neînsemnate trupe turcești, au suferit pierderi ce nici nu sunt vrednice să fie amintite.

Cu atât mai mare e necesitatea ca Bulgaria să-și cruțe puterile de cari mai dispune încă, pentru a le putea pune în cumpănă în cazul unei desmembrări a alianței.

Bulgaria, renunțând la Adrianopol și la dru- mul spre Marmara, va formula pretenții îndoit de mari asupra Salonicului. Asupra acestui punct divergențele dintre Greci și Bulgari amenință să devină foarte acute.

Viena. — „Neue Freie Presse” află din Con- stantinopol că Venizelos a declarat ministrului plenipotențiar rus că Grecia preferă să-și retra- gă flota din marea Egee și obținând Creta să încheie pace separată cu Turcia, decât să admită ocuparea teritoriilor grecești din Macedonia, de Bulgari.

Turcia gata să continue războiul.

Viena. — „Politische Correspondenz” află că guvernul turcesc ar primi bucuros o pace ono- rabilă, lucru dorit chiar de acei militari cari du- pă luptele dela Ceatalgea voiau continuarea războiului. Dacă însă, aliații, cum se svonește, vor pune condiții prea grele, Turcia nu s'ar da înapoi în fața continuării războiului.

Părerile unui fruntaș guvernamental.

București. — Un fruntaș guvernamental a declarat unui ziarist următoarele: „După cunoș- tința mea, România n'a pierdut nimic prin atitu- dinea ei rezervată față de cele ce s'au petre- cut până acum în Balcani. Aceia cari afirmă că am fi pe cale să ieșim păcăliți din situația ac- tuală, se înșeală probabil pentru că nu sunt în curent cu cele ce se petrec.

Războiul începuse în Balcani și la noi nu se spusese că trebuie să mobilizăm. De abia după- ce războiul devenise favorabil pentru bulgari, s'a adus învinuirea că n'am decretat mobiliza- rea. Eu am credința că am făcut bine de n'am

tenului din vecini o regulare administrativă a frontierei. Bulgaria ar face României mari concesiuni economice și culturale, mai ales pentru Români din Bulgaria, precum și pentru Aromânii din Macedonia. Iar, pentru risipirea tuturor inoelilor cercurilor românești, referitoare la aspirațiile Bulgariei asupra Dobrogei, guvernul bulgar de bună seamă nu se sustrage a face declarații în scris, ori pe lângă garanța unei sau a mai multor Puteri a se obliga că abize și formal de orice aspirații asupra Dobrogei.

Bulgaria e aplicată și în privința aceea, de a asigura înființarea școlilor românești pe seama Românilor din orașele dunărene Vidin și Tutucuaia, precum și averile cuțo-vlahilor din Macedonia. În această privință între altele poate fi vorba chiar de o episcopie separată pe seama acestor cuțo-vlahi. Afară de favorurile economice ce s'ar da României, s'ar asigura acesteia și favoruri comerciale pe Dunăre, aceasta mai cu seamă pentru că ar fi spre folosul ambelor state. Cele mai mari greutăți ale tratativelor consistă, firește, în chestia regulării frontierei. În privința aceasta însă la Sofia se crede, că deosebirile de vederi nu vor fi atât de mari, încât să trebuie a ne teme de vre-un antagonism mai mare. Incontestabil, că de amândouă părțile se manifestă cea mai mare bunăvoință, față de o înțelegere între România și Bulgaria, care va avea darul să consolideze relațiile amicale între aceste două state.

Un mare duce rus în România.

București. — Marți, cu prilejul aniversării luării Plevnei va sosi în București marele duce rus Nicolae Mihailovici, care în numele țarului va preda M. Sale regelui Carol bastonul de mareșal rus.

Conflictul austro-sârb se va agrava la primăvară.

Viena. — Ziarul „Neue Freie Presse” vorbind despre conflictul austro-sârb, spune că acesta va lua o întorsătură gravă abia după încheierea păcii în Balcani. Deoarece însă până acum nici armistițiul n'a fost încheiat, conflictul se va agrava abia în 1913. Proportțiile acestui conflict sunt însă prea exagerate, căci fiind seamă de certurile interne ale aliaților, Serbia nu se va putea bucura de ajutorul lor.

Atitudinea Rusiei.

Petersburg. — În ședința societății slave de binefacere s'a votat o moțiune, prin care se spune că datoria Rusiei este să dea sprijinul Serbiei pentru a ajunge la Adriatică. Această chestie este de o deosebită importanță pentru Serbia. Ea trebuie să-și realizeze planul întocmai ca Rusia, care ține meru în vedere moștenirea țarului Petru cel Mare, de a cuceri Marea Baltică și a-și face drum prin Marea Neagră.

Viena. — Ziarul „Reichspost” află din Cernăuți, că regimentul rusesc Nr. 67 lucrează de 8 zile la facerea unei șosele în lungime de cinci kilometri și o lărgime de cinci metri, dela Culantzi la satul bucovinean dela frontieră, Toporouti. Concentrările rusești la granița dinspre Bucovina, continuă. Ziarul „Reichspost” zice că mulți soldați austriaci vor trebui să petreacă Crăciunul la frontieră în iarna grea, și deschide o listă de subscripție pentru pomi de Crăciun pentru soldați.

Austria nu admite pretențiile Serbiei.

Londra. — Ziarul „Daily Telegraph” publică o telegramă din Viena a corespondentului său Dillon, spunând că dacă Pașici menține declarația sa că Serbia trebuie să aibă cu orice preț un port la Adriatică atunci timpul vorbelor a trecut și Europa trebuie să fie multămită dacă conflictul va rămâne localizat.

Austria va proceda astfel: va aștepta momentul când va lua cunoștință oficială că Serbia a luat în posesiune un port Adriatic. Atunci Austria va protesta cerând imediată evacuare a acestui port; iar dacă Serbia va refuza, Austria va ocupa imediat Belgradul și teritorul dinspre răsărit.

Dillon află că pe baza raportului consulului

Edl Austria va avea dreptul să ceară satisfacție publică.

Italia și Albania.

Roma. — Camera începe discuția proiectului prin care se aprobă tratatul de pace din Lausanne și măsurile pentru Lybia.

Fostul președinte de consiliu, Soninno, declară că va vota tratatul; totuși cere explicații cu privire la unele clauze.

Se declară favorabil autonomiei Albaniei. Italia trebuie să o susție cu condiția unei perfecte egalități de tratament, pentru Italia și Austro-Ungaria și de a nu se împiedeca deschiderea unui debușeu comercial pentru Serbia și statele balcanice în Adriatică.

PAGINI RASLETE.

Cărți școlare.

Istoria Ungariei de I. Vuia ed. VIII. preț 50 fil. a apărut în tipografia diecezană de aici și s'a înaintat ministrului, pe calea ven. consistor. E speranță de aprobare grabnică.

Ministrul a aprobat sub nr. 127380/1912 Curs practic de limba maghiară partea I, ed. X. și partea II, ed. VIII. de I. Vuia. Prețul fiecăreia părți 50 fil. Sub nr. 127381/1912 Cartea de cetera cl. IV ed. VII. Arad, preț 60 fil. Sub nr. 152751/1912 Abcdar ilustrat de I. Vuia ed. X. Arad Preț 40 fil.

INFORMAȚIUNI

Arad, 6 Decembrie 1912.

În memoria lui Dr. Ioan Rațiu. Din Turda ni se scrie: În 4 Decembrie s'au împlinit 10 ani dela moartea regretatului Dr. Ioan Rațiu, fost advocat în Turda și președinte al partidului nostru național. Orașul nostru și-a ținut de datorință să comemoreze cu acest prilej memoria marelui bărbat și la biserica familiară Rațiu din Turda s'a serbat în această zi în prezența poporului întreg parastas solemn pentru odihna sufletului lui Dr. Ioan Rațiu.

Inmormântarea lui Caragiale. Ni se scrie din București: După ce a împodobit literatura românească cu tot ce era superior în a lui vigoasă structură cerebrală, Caragiale s'a furșat în odaia lui de lucru și a murit — retras, ascuns, fără martori, cum fără martori, ascuns și retras concepușe, în viață, opera nepieritoare căreia ne închinăm cu admirație toți câți știm și cetim românește. Căci firea lui Caragiale prezintă două laturi adânc deosebite: de o parte îndrăzneală temerară de a rupe tipul, cu brutalitate, din stratul social pe care-l studia, și de a-l da pradă, cu toate rănilile, curiozității publicului; iar de altă parte, neîncredere în el însuși, timiditate, un fel de sfială de copil plâpând și delicat care se roșește când stă de vorbă cu omul străin. Și acum, tot discret, fără știrea nimănui, Caragiale vine în țară, furșat printre vagoanele de marfă, ca să-și ia locul de veci în țărâna cimitirului.

Vestea că rămășițele pământești ale celui mai viu scriitor pe care l'a produs neamul nostru a sosit, pe negândite, la București, a făcut să se uite un moment preocupările războiului, preocupări cari chinuesc opinia noastră publică, și să aștească atenția tuturor asupra acestui mort mare, care ca dascăl savant, a deslănat firea românească și a arătat, celor cari pot învăța, în ce direcție trebuie îndreptată solitudinea celor însărcinați să facă educația poporului și de unde să porceadă ca să vindece neajunsurile dela temelia națiunii acesteia.

Caragiale a stat o viață retras de lume ca să urmărească în tihnă obiectul studiilor lui, studii cari priveau adâncul sufletului unuia din straturile cari formează poporul românesc; și acum, după ce natura și-a luat asupra lui dreptul suprem, un furgon de marfă l' aduce în țară pentru ca față de ceea ce a rămas din obser-

vatorul precis, din eugetătorul profund și din scriitorul subtil, să se puie la încercare înălțimea sentimentelor de recunoștință ale noastre, ale urmașilor cari ne-am delectat cu opera lui și am învățat din ea să ne cunoaștem și să-l cunoaștem.

Stă la noi să învederăm, prin partea ce vom ști să luăm la înmormântarea lui Caragiale, — că am înțeles învățămintele ce decurg din opera lui și că am priceput ceea ce decurg din opera mare fost-a în cel care ne părăsește acum de-a pururea.

Dela banca „Oraviciana”. Ni-se scrie: În locul dlui director Ilie Trăilă, care din cauza bătrânețelor, s'a retras, a fost ales cu unanimitate de director executiv la „Oraviciana”: dl dr. Petru Cornean.

Kaiserul și Țarul. Cetim în cotidianul francez „Le Journal”, următoarele știri din sursă autorizată:

„Acum, când criza și-a perdut acuitatea, acum când puterile au afirmat voința lor pacifică și când conflictul promite a se rezolva nu prin forța baionetelor ci prin iscusința diplomaților, e necesar să arătăm că perioada pe care am traversat-o a fost mai turbure decât se crede și că ne-am aflat în ajunul unor evenimente redutabile.

Duminecă din 24 Noembrie, împăratul Wilhelm II, care trebuia să pornească a doua zi la drum spre Donaueschingen, a fost foarte perplex. Ziua aceea a fost, putem spune, o zi istorică. Vineri în 22 Noembrie un curier special al Kaiserului plecase la Petersburg, cu o scrisoare autografată la adresa lui Nicolae II. Guvernul german, înfățișat prin împărat, cerea guvernului rusesc în persoana țarului, explicații asupra mișcării trupelor remarcate la frontieră. În contra cui erau îndreptate aceste demonstrații militare: împotriva Germaniei sau împotriva Austriei? Ce însemnătate aveau ele? În sfârșit, din chestiunea aceasta putea ieși războiul sau pacea. Dacă Wilhelm II ar fi amânat plecarea sa la Donaueschingen, criza ar fi luat un caracter extrem de grav, și ei i-ar fi urmat măsuri militare din partea Germaniei. Ar fi fost urmarea conferințelor cu comandantii corpurilor de armată, și ar fi fost probabil o mobilizare parțială a armatei nemțești care ar fi atras imediat niște contra-măsuri din partea Franței; ar fi fost, în sfârșit, începutul unei perioade de tensiune din cele mai primejdioase, cu perspectiva unui războiu.

Or, curierul dela San-Petersburg se întoarce luni și înmână lui Wilhelm II răspunsul țarului. Ceea ce a fost acest răspuns ne putem ușor închipui căci găsim reflexul lui în telegrama cancelarului către prefectul dela Koengsberg prin care îi anunța că nimic nu se produsese din partea Rusilor, nimic care ar atrage contra-măsuri din partea Germaniei. Și împăratul plecă liniștit la Donaueschingen; din chiar clipa aceea se constată o destindere în relațiile internaționale. Așa dar Rusia și-ar afirma intențiunile ei pașnice. Iată ce e în afară de orice îndoială”.

Procesul doamnei Steinheil la Londra. Se vorbește din nou cu sgomot despre faimoasa „văduvă roșie”, d-na Steinheil. După procesul răsunător din Paris, în urma misterioasei crime din fundătura Ronsin, d-na Steinheil se retrăsese la Londra, unde trăiește și acum într'un cartier mai depărtat. Din Londra vin acum vești despre dânsa și e vorba tot de un proces, dar, de astădată, fără de nici un caracter tragic. D-na Steinheil a dat în judecată pe un autor englez, care a tipărit o carte în care figurează și dânsa pînă la criminalii istorici, și pe tipograful respectiv, cerând 25.000 de cor. despăgubiri pentru calomnie și retrageea volumelor din vânzare. Procesul a venit în fața tribunalului, având ca judecător unic pe Darling. Asista lume multă, căci se credea că întreaga „afacere Steinheil” va reveni la ordinea zilei. Dar n'a fost nimic. S'a împotrivit judecătorul la orice discuție asupra fondului afacerii și, de altfel, apărătorul d-nei Steinheil, F. E. Smith, avocat celebru și politician de renume, a făcut declarația, că mai înainte de ședință, părțile s'au împăcat și anume: autorul și tipograful au prezentat scuze d-nei Steinheil și și-au luat an-

gajamentul ca în viitoarele edițiuni ale volumului înscris, să fie scoase pasagiile privitoare la „văduva roșie”, care a mai obținut și 25.000 de lei despăgubiri.

Cu aceasta s'a terminat procesul.

x **Iconostasul elegant** este dacorul cel mai frumos al bisericii. Deoarece statuile pe iconostas numai o-mul de specialitate le poate executa, atragem atențiunea comitetelor parohiale să nu se lase înșelați de câtră meseriași escroci ci să se adreseze cu încredere în chestia acestor trebuiți bisericești cunoscutului sculptor Schmit Ferencz din **Budapesta, X., Kőbánya ut nr. 53**, care și-a câștigat cunoștințele în sculptură la academia de sculptură din München. Planuri execută gratis călătoria la fața locului o face pe cheltuielile proprii.

x **Atragem atențiunea on. cetitorilor noștri** asupra anunțului librăriei „Doina” din Beiuș.

x **Tehnica modernă** nicicând nu stă pe loc, ea creiază prin înnoiri continue din mașinile existente construcții cu totul noi, ceea ce face posibilă producția de mărfuri mai bune și mai ieftine, decât cele anterioare. Dezvoltarea aceasta continuă o industriei se validitează în mare parte mai cu seama la valorizarea nășipului și la produsele din acesta: cărămizi pentru păreți, lespezi pentru podole, blanepentru tuneluri și canalizări, trepte pentru scări, stâlpi de beton, vălaie pentru fântâni etc. etc. Specialiștii s'au convins de avantajele obiectelor de cement, produse de specialitate și azi deja în multe locuri ele însăși trag folos din acest ram al industriei. După cum adevăratele aceste specialități cele mai perfecționate mașini și forme de specialitate s'a constatat că sunt cele fabricate în fabrica de această specialitate, care e provăzută cu perfectă putere de muncă, a inginerilor **Szantó și Beck, Budapest Viola utca Nr. 7.**

Referiți-vă la ziarul nostru și veți primi franco catalogul cel mai nou, de curând apărut. Probe de nășip pentru examinare și ingineri se trimet în provincie pe cheltuala fabricii.

CRONICA SOCIALA

Din Sibiu.

— A XI ședință literară a Reun. sodalilor români. —

— Raport special. —

S'a ținut în 28 Noembrie st. n. în salele reuniunii plutea un aer de sărbătoare. Așteptau toți cu nerăbdare să audă pe dsoara **Ecaterina Pitiș**, gin-gașa poetă, care a binevoit a-și da prețiosul concurs la programul acestei ședințe literare. Și par-că te simțai așa de bine în atmosfera aceea de înfrățire a claselor, văzând pe conducătorii destinelor noastre cum se interesează de mișcarea culturală a meseriașilor români. S'au dus vremurile separatismului absurd. Pe ruinele înaltelor trepte sociale, generația nouă de intelectuali caută să cimenteze legăturile de înfrățire, dând mână de ajutor claselor de meseriași și muncitori români.

Ședința o deschide prezidentul reuniunii, dl V. Tordășianu prin o frumoasă cuvântare. În primul rând salută frumosul număr de intelectuali români participanți și în deosebi pe dsoara E. Pitiș, care cu bunăvoință caută să dea mână de ajutor reuniunii în presara zilei onomastice.

Venind vorba despre mișcarea meseriașilor români, aminteste despre meseriași din Brad cari au înființat o tovărășie industrială de ajutorare cu numele „**Industria**”, societate pe cvote. Scopul acestei tovărășii este: „a îmbunătăți legăturile membrilor ei în privința morală și materială, a da membrilor ei împrumuturi ieftine, anticipațiuni și cont-curent, a îngriji și fructifica depunerile lor, a procura produse brute, a valoriza produsele lor industriale și a le mijloci vinderea, a înființa un consum pe seama membrilor, a ținea prelegeri și

petreceri, a aranja bibliotecă și sală de lectură pentru sporirea cunoștințelor sufletești și de specialitate și, în genere, a le întinde ajutorul ce e cu putință.” A hotărât această tovărășie bravă — zice dl Tordășianu — ca cu începerea anului 1913 să deschidă depozitul de vânzare „**Consumul**”. Spune că e interesul nostru al tuturor de a susține asemenea însoțiri folositoare prin procurarea de cvote, iar cei interesați să se adreseze dlui Vasile Boneu, profesor în Brad. Mai vorbește apoi referitor la tinerii meseriași, spunând că „**Fundațiunea Francisc Iosif**” din Sibiu, întemeiată întru amintirea suirii pe tron a Majestății Sale va da suma de 400 cor. pe an celui tânăar meseriaș, fără deosebire de religie sau naționalitate, care absolvând cu rezultat eminent școala industrială pentru învățacei, sau altă școală industrială de specialitate din Sibiu dorește să meargă în străinătate spre a-și înmulți cunoștințele în bransa sa. Recomadă și tinerilor meseriași români de a concura la acest stipendiu. Ca încheiere aminteste de o propunere ce a făcut-o în una din ședințele trecute și anume ca dintre participanți, cari pot, și cari au plăcere să dăruiască reuniunii câte un scaun, care o să-l aibă permanent, cât va vizita această reuniune. Scopul acestei propuneri a fost, pe de-o parte dezvoltarea gustului artistic și cu motive naționale la confecționarea imobilelor, iar pe de altă parte împodobirea localului reuniunii cu o expoziție de scaune cu diferite motive. Aduce la cunoștință publicului că această propunere a avut răsunet, deoarece până acum a dăruit câte un scaun reuniunii dl F. Crucea și doamna Pamfilie, cari sunt artistic lucrute de măsurul român E. Petruțiu.

Urmează notarul cu cetirea protocoloalelor administrative. Din cetirea lor am observat că în decursul lunii acesteia s'au mai înscris la reuniune 23 de membri ordinari și anume: 1 sodal compactor, 1 căldărar, 2 fauri, 3 lăcătuși, 3 pantofari, 5 cismari, 2 barbieri, 5 croitori și un maestru brutar, iar ca intrate benevole la diferite fonduri de ale reuniunii suma de cor. 80.38.

Inceputul ședinței literare îl face corul seminarial sub conducerea clericului Socol cu cântarea „**Hai frați cu bucurie**”, predată în tempo de marș care a stors admirațiunea publicului.

Punctul cel mai valoros al programului a fost, — fără îndoială — colaborarea dsoarei **Ecaterina Pitiș**. Mulți i-au cetit poeziile din volumul apărut, sau prin reviste, dar acum publicul era dornic să audă pe însăș autoarea lor recitând o parte din ele, așa după cum au fost simțite la crearea lor. Și a cetit duios și cu farmec vr'o câteva, apărute prin reviste, după publicarea volumului. Versurile senine și lirice ale gingașei poete picurau ca o ploaie de mărgăritare, învaliind cu armonia lor duioasă inimile ascultătorilor. Dintre poeziile citite îmi aduc aminte de vre-o câteva cântece drăgălașe în forma lor măiastră, de „**Lună plină**”, „**Baladă**” și „**Legenda tătăiții**”. Mai ales această din urmă e admirabilă. Ți se pare că auzi pe un moșneag cuminte povestind nepoților lui seara, în jurul focului de pe vremurile când pe pământ nu erau flori ci numai o scoartă blestemată care încingea întreg pământul. Și a pornit întâiadată cuvântul din gura lui Isus de s'a răpus țaria scoartei și s'a umplut de flori pământul. Și când dulcele Isus dormea în iesle, au venit ingerii șglobii, cu flori și trecând doi păstori cu turma au găsit pe un ingeraș mititel adormit de oboseală, iar un păstor a rupt încetișor o floare din mândra cunună a ingerasului. Și au plecat s'o samene, dar n'au putut s'o lase locului că împrăștiia miresme puternice de tătăie. Și au pornit din nou la drum până când au dat de un colț tănuit și uitat unde au sădit sfânta floare”.

Și poeta încheie această minunată legendă cu drăgălașele versuri:

Păstorii știu c'o fi murit
Și turma de mioare,
Și nu știu cine-o fi găsit
Plăpânda, mica floare.
Ea vine odat' cu mândru Mai
Și tot cu el se pierde
Trăiește 'n crîng, în văi și 'n plai
Ascunsă 'n iarbă verde.

Publicul nu se mai sătura ascultând frumoasele versuri și aplauzele delirante ale mulțimii au conținut numai când poeta a revenit din nou la tribuna spre a mai ceti unele bucăți.

Îi mulțumim din suflet domnișoarei **Ecaterina**

Pitiș că ne-a dat ocazia de a savura câteva clipe sfânta artă a poeziei în toată splendoarea ei.

A urmat apoi corul seminarial cu bucățile „**Pribeagul**” și „**Cucule pană galbenă**” cântate cu farmecul caracteristic al cântecelor noastre populare. Tenorul I. Stanciu a cântat o romanță sentimentală fiind viu aplaudat. Au mai declamat diferite poezii: Dumitru Milea, Aurel Ișan, Cornel Axente, Zinica Dopp ș. a. Clericul I. Ștefan, interpretul fidel al țiganilor a declamat unele anecdote pline de ver-vă. În imitarea dialectelor e de un comic irezistibil. A fost furtunos aplaudat. Au mai urmat unele puncte, după cari prezidentul declară ședința închisă. Mulțumește încă odată domnișoarei E. Pitiș pentru prețiosul concurs și avizează publicul că la 26 Decembrie n. va vorbi dl profesor Dr. E. Precup. De încheiere se sortează între participanți mai multe broșuri, tot odată și câteva volume din poeziile dsoarei E. Pitiș.

Elin Grula.

Aviațiune.

Din misterele aviațiunii bulgare.

— Raport de pe câmpul de bătaie. —

Corespondentul englez Percival Philipps reîntorcându-se de pe arena luptelor din Balcani comunică în raportul său interesante detalii despre acțiunile flotei aeriene a armatei bulgare. Zice între altele:

Informațiuni oficioase peste tot nu se pot primi, oficiile nu comunică nici un fel de lucru cu noi. Mai cu seama se retace misterios menirea aparatelor de zburat, deși pe când venisem în linia de luptă dela Adrianopol se vorbea foarte mult de menirea lor. Cele mai proaspete încercări cu aparate de zburat au adus atâtea rezultate încât în ciuda tuturor veștilor referitoare la un eventual armistițiu, conducerea armatei bulgare a făcut tot ce i-a stat în putere ca să-și înjghebeze o flotă aeriană. În călătoria mea dela terenul rășboiului către Filipopol, pe care am făcut-o împreună cu un convoi de vulnerați, am întâlnit în față o interesantă coloană de recvizite pe seama unui aerodrom; se grăbiau către graniță. Am văzut cinci aeroplane: monoplane și biplane, cari erau încercate de-a întregul pe căruțe deschise și erau păzite în jur cu ostași. În trăsurile din urmă veneau șapte piloți ruși acum angajați pentru conducerea aparatelor. În Mustafa-Pașa staționează deja o serie întreagă de aeroplane, adunați fiind aici vre-o doisprezece piloți isteți de toată naționalitatea. Participarea zburătorilor la asediarea Adrianopolului a fost împreună cu câteva accidente despre cari nu ni s'a permis să trimitem raport la ziare. Unii piloți au ajuns a face servicii foarte prețioase. Acum vă pot comunica despre accidentul mortal al unui pilot. În zborul său de recunoaștere pilotul se coborise prea jos, astfel că devenise ținta unui bombardant aprig a infanteriei turcești. Aripile și cărmele aparatului au fost ciuruite în un moment și un glonte pătrunse în pieptul zburătorului. A mai putut să mai zvâcnească una la cărmă ca să se ridice și să se întoarcă la cartierul principal, până aici însă a pierdut atâtea sânge încât și-a dat sufletul înainte de a-și putea face raportul. Naționalitatea lui este ținută în secret, noi însă am aflat că este rus. Mai târziu și oficiile au conces că s'a întâmplat o nenorocire, dar ziceau că la o aterizare greșită la începutul zborului. Totodată însă ni s'a interzis strict a comunica detalii, numele pilotului nici până azi nu ni s'a spus. Și aceea ni s'a retăcut că un alt pilot s'a nefericit lovit de opt gloante. Pilotul acesta a fost înmormântat cu paradă militară în cimitirul Sf. Treimi din Mustafa-Pașa”.

Philipps mai caracterizează cum se făuriseră veștile alarmante despre învingerile Bulgarilor.

„Când plecaser din Mustafa-Pașa, ni s'a comunicat un raport bogat în detalii despre intrarea Bulgarilor în Constantinopole. Ajungând în Filipopol prima veste ce mi s'a dat să aud a fost tot un astfel

Nou institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

Aduc la cunoștința on. public, că am deschis

un institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi
în ARAD, colțul străzii **Weitzer János.**

Institutul: **str. Magyar nr. 26.** Institutul de primire: **str. Weitzer János** (vis-à-vis de poșta centrală).

Roagă binevoitorul sprijin, proprietarul:

Knapp Sándor.

[Ka 429-56]

de raport precis și bogat în detalii despre capitula-rea Adrianopolului; lucrurile acestea nu le-am luat din gura unor civili ci din spusele ofițerilor și ofițierilor celor mai valoroși. Nici când n'a fost vreodată o campanie atât de misterioasă ca și aceasta. Poporul acestor ținuturi trăiește în totală întunecime..." (Din „Fremden Blatt”).

Italia va procura mai multe avioane între care vor fi 28 piese BristolCoandă.

— **Mihai Székely**, aviatorul mai de seamă a ungarilor a căzut din nou cu aparatul construit de dânsul sfărâându-se acesta aproape până la nerecunoaștere. Aviatorul a scăpat.

— **Liga aeriană ungară** a încetat de-a mai exista după multe jertfe aduse pe seama aviației maghiare a căror sumă s'a ridicat la mai multe milioane. Evidentul eșec al aviatorilor a zdruncinat existența acestei lige așa încât membrii sprijinitori de până acum până la președinte toți au părăsit-o.

— **Până acum s'au născut 228 piloți** dintre cari 61 francezi, 49 germani, 34 americani, 22 englezi, 18 italieni, 15 ruși, 6 belgieni, 5 helvețieni, 4 spanioli, 3 austrieci 2 români (locotenentii Carada și Popovici). Mai urmează Australia, Brazilia, Bulgaria, China, Hollanda, Muntenegru, Peru și Ungaria cu câte-o victimă. Se pare că numărul jertfelor arată progresul aviației la respectivul popor. Cei mai mari sculptori ai lumii lucrează acum la modelul grandios ce voiesc Francezii să-l ridice acestor eroi.

— **Francezul René Bourgois** comunică în revista „Technique Aeronautique” socotilele și construcția grafică a unui aeroplan monstru pentru 12 persoane. Acest aeroplan va fi tip propriu și anume monoplan. Menirea lui ar fi să descurce circulația între orașele din Franta. Deci primul aeroplan cu scopul acesta.

— **Căpitanul american Chambers** face experiențe ca să întocmească astfel aeroplanul ca acesta să poată porni în plin zbor de pe bordul corăbiei. Aeroplanul va fi aruncat în aer cu puterea și înălțimea de 100 kilometri, astfel că aeroplanul imediat va putea să rămâie în plină plutire. Aruncarea în aer este făcută prin un aparat cu aer comprimat. Experiențele de până acum au fost încoronate de cel mai desăvârșit succes.

ECONOMIE.

Bursa de cereale.

Cursul azi la ora 12 și jum.

Budapesta, 6 Decembrie.

Grâu pe Aprilie	12.—
Săcară	10.50
Porumb (Cucuruz) pe Mai	7.75
Ōvăs pe Aprilie	11.20

Un credit de 12 milioane lei (mai exact: 128.575.060) cere directorul general al căilor ferate române dela ministerul lucrărilor publice. Această sumă considerabilă e destinată achiziției de vagoane de mărfuri, locomotive, modificățiile de ateliere, lucrărilor de consolidare a căilor și podurilor, amenajamentelor de gări, construcției unei gări centrale în București, achiziției de vagoane pentru călători, mării de depositelor de locomotive și dedublării liniei Buzeu-Brăila. Suma menționată s'ar contracte prin emisiune de obligații comunale și județene anuitățile împrumutului fiind garantate prin surplusul de încasări ale C. F. R.

Margit-Viora

CRÈME.
POUDRE.
SĂPUN.

Nestricătoase, depărtază de pe față pistrii și totfelul de necurătenie. — Prețul 1 cor. 60 fl.

De vânzare numai la: **BRAUN ERNO** farmacie la „Sfta TREIME”, Timișoara-Iosefin str. Bem 71

Statistici interesante.

Cursul efectelor în Septembrie și Octombrie 1912.

a) România.

Imprumuturile Statului	Interese	Sept.	Oct.
Renta Amort. 1894 internă	5%	103.—	100.88
" " 1908	5%	102.32	102.77
" " 1903	4%	93.—	91.40
" " 1889	4%	93.25	91.75
" " 1890	"	96.70	95.05
" " 1891	"	93.—	92.10
" " 1894	"	93.—	92.10
" " 1896	"	93.05	92.30
" " 1898	"	93.05	92.30
" " 1905	"	93.10	90.80
" " 1905	"	93.20	90.90
" " 1908	"	93.30	90.80
" " 1910	"	93.60	91.85
" " 1910	"	93.60	91.85

b) Austro-Ungaria.

Renta austr. aur		112.—	109.—
" " coroane	4%	86.50	84.50
" ung. de aur		107.20	104.50
" " coroane	4%	86.50	84.—

Gazetele ovreo-maghiare, scuipeau foc la căderea uimitoare a hărăzilor ungurești față de cele românești.

Păcat, că nu se putea interveni cu vre-o ordonanță ministerială, în numele „Ideei de stat...” Insași „ideea” era doar lovită la mir. (—)

Industria mare în România.

Numărul fabricilor încurajate de stat dela 1887 la 1 Novembrie 1911.

Ani	Industria de						Total
	Construcții	Textile și confecțiuni	Alimentare	Hărț și celuloză și imprimărie	Chimie	Electrică	
1887	13	9	2	2	4	—	30
1888	10	8	3	1	4	—	26
1889	3	5	1	3	—	—	12
1890	9	2	2	1	6	—	20
1891	10	6	1	—	1	—	18
1892	4	1	—	—	1	—	6
1893	16	4	5	1	3	—	29
1894	11	5	2	1	5	—	24
1895	7	1	4	—	2	—	14
1896	7	1	4	1	6	—	19
1897	4	4	3	1	2	—	14
1898	5	2	3	1	—	—	11
1899	9	—	3	1	8	—	21
1900	10	—	2	2	4	—	18
1901	14	5	2	2	4	—	27
1902	5	5	—	2	2	—	14
1903	6	9	3	1	2	—	21
1904	10	4	3	2	3	—	22
1905	18	8	8	3	4	1	42
1906	27	13	13	4	7	1	65
1907	42	23	21	1	10	—	97
1908	29	17	22	4	4	—	86
1909	26	8	17	2	7	—	60
1910	12	—	13	1	1	—	27
1911	23	3	11	4	5	—	46
Total	330	143	158	41	95	2	769

Fabrici în activitate 472

Fabrici în curs de instalație 20

Total. 492

Când vom vedea încurajată și fabrica de avioane Vlaicu?

Bibliografie.

Vasile Goldiș despre chestia de naționalitate. Inregistrând apariția cărții dlui Goldiș „Drapelul” scrie: Mai anul trecut a fost invitat d. Goldiș de cercul Darwin din Oradea-mare să facă o conferință despre chestia de naționalitate în limba maghiară. D. Goldiș a primit invitarea și s'a pregătit cu conferința, dar aceasta nu s'a mai ținut. Astfel, ca munca depusă să nu meargă în pagubă a pus sub tipar d. Goldiș conferința ce avea să țină la Oradea-mare și cu poșta de eri am primit broșura de 66 pag. care poartă titlul „A nemzetiség kérdése” și costă 1 cor. (A se comanda dela tipografia „Concordia” Arad.) Mai rar a apărut pentru publicul maghiar o broșură mai de actualitate ca aceasta, care în formă ușoară și plăcută scoate la evidență starea de astăzi a conflictului național din Ungaria, cauzele lui și direcția în care va găsi rezolvirea serioasă.

Nu este studiu politic, ci o revistă a istoricului, care avântat peste frământările zilei caută să ne arate de pe culmea materialismului istoric perspectiva trecutului, cum sub influențele schimbării modului de producție economică s'a născut chestia de naționalitate și perspectiva în viitorul ale căruia condiții economice determină rezolvirea chestiei.

Dacă poate nici nu se poate aplica teoria materialismului istoric asupra tuturor fazelor evoluției conflictului național, și nu se poate accepta nici fără rezervă modul cum determină d. Goldiș evoluția naționalității ca produs al împreună locuirei sub aceeași soartă, este foarte instructivă această conferință. Mai ales capitoul în care tratează mult subliniata „idee de stat” este scris cu multă vervă.

Au apărut:

„Fluerașul”, frumoasa revistă bucareșteană pentru copii, scrisă de mulți scriitori de seamă.

„Viața Românească” revistă științifică literară nr. 10 cu articole de: H. D. Xenopol: Regele Carol I. — Radu Rosetti: În chestia limbii literare. — M. Chirișescu: Răsunarea lui Caraiman. — G. Murnu: Homer: Iliada, cântul XIX. — I. Podriga: Note pe marginea cărții. — M. Sadoveanu: Neamul Șoimăneștilor. — I. Barbulescu: Din lumea balcanică. — Scrisori din Bucovina, Mișcare teatrală, Miscelanea, Recenzii, Revista Revistelor.

POȘTA REDACȚIEI.

G. R. Viena. Se va publica după ce vom face îndreptările necesare și în caz dacă vom avea criză la rubrica referitoare.

L. O. Versurile intitulate „Mângăiere” nu sunt publicabile.

Dlul **Virgil Musta**. A plecat alaltăeri seara la Cernăuți și nu se întoarce decât după vre-o 10 zile.

Dlul **Ricard D. Ioan**. Primum. Cele trimise promit. Vom da în curând din ele.

Dlul **G. T. Caransebeș**. Regretăm că n'avem spațiu pentru asemenea chestiuni. Trimiteți articolul dv. ziarului „Drapelul”. Probabil că se va publica acolo, după ce chestiunea iluminării orașului interesează numai pe caransebeșeni.

F. B. Babșa. Vom ceti manuscrisul și probabil să-l publicăm.

A. C. E prea frumos articolul decât să nu-l păstrăm pentru numărul nostru de Crăciun. Multe salutări și mulțumiri. Vom păstra probabil și „Nobel, etc.”

Redactor responsabil: Constantin Savu.

In contra tăciunelui de găru.

Cel mai bun mijloc

O dosă 40 fl., care ajunge la 100 klgr. grâu.

Praf pentru porci,

care promovează îngrășarea

1 cutie 70 fl
1/2 Klgr. 1 cor. 50
1 " 2 " 50

„Sfta TREIME”, Timișoara-Iosefin str. Bem 71

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboseală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă [din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cettit-o în ziarul acesta.

Ba 116—280)

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru“.

Un

candidat de avocat

afă momentan aplicare în cancelaria subscrisului.

Dr. Alexandru Pop, avocat.
Po 616—6 Rodna-veche (Óradna).

Dr. Cornel Papp, avocat
și-a deschis

cancelarie advocațională

în Beiuș în casa Doamnei văd. Veghső în față cu judecătoria regească. (Pa 630)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307—100)

„SEVERINEANA” societate comercială din Caransebeș primește

un commis

din brașua coloniilor cu o praxă îndelungată. Cei cari și-au câștigat și praxă în fererie și sunt eliberați de miliție, sunt preferiți. (Se 603)

Se caută

un scriitor

cu practică bună. Ofertele să se trimită Domnului

Dr. Silviu Pascuțiu,
advocat, Borosjenő.
(Pa 615)

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC
ȘI
CUMPENE

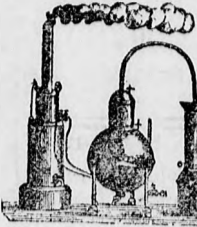
excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.
BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.
TI 163 60

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvágyváros) str. Farkas 12
Casa proprie.

Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru văpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de plătire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

Ra 174—20

Margel N. ciasnornicar și

ORĂȘTIE (Szászváros) Vásárutca

lângă „HOTEL CENTRAL“.

Cel mai mare depozit de totfelul de ciasnornice de aur și argint precum și ciasnornice de meta și nickel. Articii de argint de China Berndorfer Cristoffle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint. Reparaturi solide și ieftine.

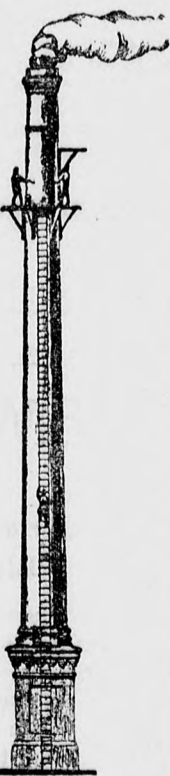
(Ma 467)

Construirea și repararea hornurilor pentru fabrici

execută fără conturbarea lucrului fabricii

Gussenbauer L. și fiul

BUDAPEST, VI, Rózsa-u. nr. 80.

Cea mai veche și mai renumită instituție. Construește **pereți** pentru cazane, cupatoare pentru orice ram industrial și totfelul de **turle** pentru apă. Până acum am executat peste 3000 de clădiri, între cari pe seama fabricii de electricitate din Viena, cea mai mare în Europa, am zidit în pereți locomobile de 90.000 HP. cu suprafață de 24.000 m², 128 ciururi ambulante, precum și 4 dintre cele mai mari hornuri ale acestei fabricii, cu un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilustrat se trimit gratis.

(Ca 339—15)

Rezumitele

MOTOARE CU ULEIU BRUT

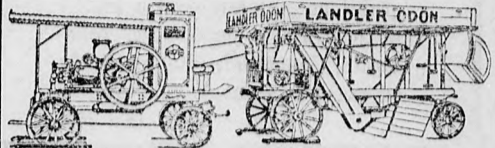
MOTOARE CU BENZIN. LOCOMO-

BILE. IMBLĂTITOARE EXCELENTE.

ARANJAMENTE PENTRU MORI.

De vânzare pe lângă cea mai deplină garanță și în rate pe mai mulți ani, la:

Lander Ödön Motortelepe,
Budapest, VI Lovag-u. 2.

NOUȚATE!

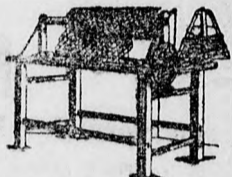
Lucru bun și ieftin!

Cheltuială de lucrare 1/3, fl. Fără control dăm partea finanților.

Motoarele pot fi văzute în lucrare și imediat se expediază. Locomotive și motoare uzate se schimbă. Catalog de prețuri ilustrat gratis.

La 161—26

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente

Hódmezővásárhely,

VI, Ferencz-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru împletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Prețiat la 6 expoziții.

Correspondență în limba maghiară, eventual germană.

(Va 47—50)

Cel mai mare magazin de blănării.

Bordy József

Marosvásárhely Széchenyi-tér 52.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănării cu prețurile cele mai convenabile.

Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie. — manșoane, boale căciuli pentru domni și doamne, ultima modă și lucrate cu gust. Prețuri ieftine.

Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptuirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I.-u. rang.

(Bo 126)

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

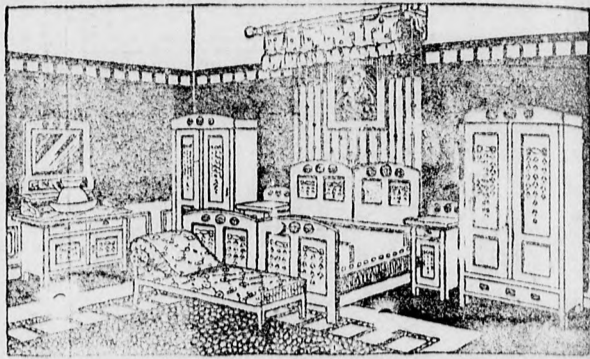
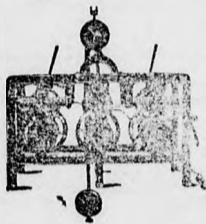
VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 113—120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Oroloage de turn

pentru palate, ace comunale, fabrici, locuințe private regulează și aranjază mașinile favorabil:

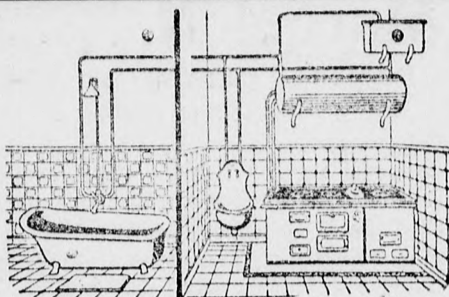
Müller János

Succesorul lui Mayer Károly dela prima aranjare cu vapor a fabricii de oroloage din

Budapesta, VII., Tökölly-ut n-rul 52.

(Casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimit gratis și franco.

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apeduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrijiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisii pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apeducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un grad de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de instalațiuni de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și tencuiri. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

EDUARD v. DERERA urmașul lui BADOCSAY.

Temesvár-Josefstadt, Scudler Platz 1.

TELEFON 374.

Telegrame: DERERA, Temesvár.

De 175—20

Recomandă depozitul său bogat în tot felul de tinichea, ferecături la clădiri și mobile. Instrumente pentru toate ramurile industriale, Afriqué de calitate primă, colivii pentru pasări, mese de spălat pentru culine, patențate, dulapuri de gheață, aparate de făcut unt și aranjamente pentru culine, depozit mare de vase trainice de fier, cuptoare „Meteor”, cuptoare „Triumph”, vase de aluminiu, impletituri de drot (sărma) spriturii de vii.

Serviciu atent, prețuri fixe și ieftine.

**Cine voește să cumpere
INCĂLȚĂMINTE**

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmár

(SZATMAR) Deák-tér.

(In casa lui Keresztes András).

Tine în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii drăgălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghete și cioboate după măsură.

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Babolna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și dezvoltati la perfecție.

Pentru vița lif-rată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere să trimită gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobolna“
(A 539) Babolna (u p. Szászváros).

Comandele cu cea mai conștiințioasă și punctuală

Premiat cu medalia de aur.

Fondat: 1867.

**EMERICH BOKODY
și FIUL**

Atelier de colorat și fabrică de curățire pe cale chimică
SIBIU—NAGYSZEBEN strada Sag nr. 32.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc. în bucate gata sau desfăcute deolaltă, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă.

Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore.

(Bo 92—30)

Hainele dolii se execută cât se poate de repede.

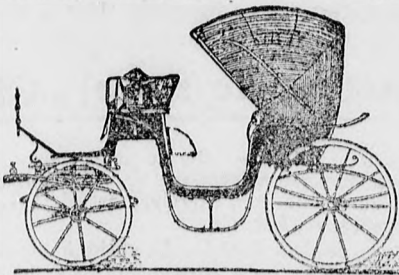
Heinrich Rastel

Ra 70-80

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne **TRĂSURI** precum și totfelul de **CĂRUȚE**. Primesc ori-ce lucrare de **reparare și transformare, vâpsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin.** o o o

ieftinătate senzațională

Noutăți de sezon

Globoate de box cu bandă, moderne și solide pentru dame. K. **8.50**

Globoate de chevreau cu bandă, foarte elegante, pentru dame K. **9.50**

Ghetele TURUL

sunt

cele mai bune, elegante și durabile.

„TURUL”

fabrică de ghete soc. pe acții

Cea mai mare fabrică în monarhie.

Prăvălie: ARAD, (Palatul Minorităților).

Globoate „America Style” cu bandă eleg. și solide p. bărbați K. **11.50**

Globoate de box cu bandă, moderne și solide pentru bărbați K. **10.**

Dacă vrei să cumpărați Tea și rum fin

să vă adresați firmei

VOJTEK și WEISZ

in ARAD.

TEA:

	Cor.
1 pachet mixtură f. fină	—50
1 " " " "	1—
1 " " " "	2—
1 " " fină 1/4 klg.	250
1 " sfărâmături fine	—40
1 " " " "	—80
1 " " " kg.	7—
1 " POPOFF nr. 4	7—
1 " " " 6	5.50
1 " " " 8	4.50

RUM:

	Cor.
1/2 litru „Hungaria”	1.10
1 " " "	2.20
1/2 " Jamaica II	1.30
1 " " II	2.60
1/2 " " I	1.80
1 " " I	3.60
1/2 " " fortior	2.70
1 " " "	5.40
1/2 " " antiqu	3.70
1 " " "	7.40

Comenzile făcute cu poșta se expediază prompt.

(Vo 506—)

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie - - pentru ferestre - -

(Fi 226-50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

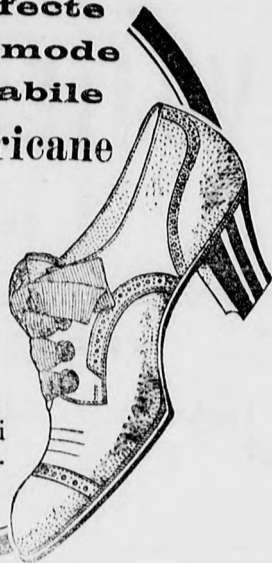
TELEFON 909.

THE VERA.

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul
modern pen-
tru dame,
domni și
copii se află
numai în
asortimentul
prăvăliei de
ghete, pălării și articlii
de modă pentru băr-
bați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

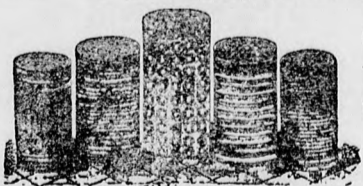
Cereți prospect! [Bu 233]

Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:
ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN
IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

(Primul magazin de co-voare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

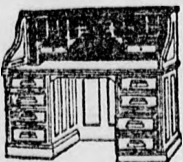
Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografe se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografe fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

In despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

(Ma129-104)

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA” (purgativul de fier) a lui SÁNDOR,

care curățește stomacul și intestinale de toate materiile nefolositoare care sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică incuierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârșiri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fil., 6 sticle deodată 250 fil., 12 sticle 5 coroane.

Efectul purgativei de fier „LAXA” va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul” balsam de stomac a lui SÁNDOR

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soi de morburii de stomac și intestino precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de celic și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 120 fileri.

Originalul „LAXA” și „REGENOLUL” se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN

farmacist în Erdősztgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL” la ce e de recomandat să fie cu atenție!

(Sa 572—)

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

să vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandarea noastră. În caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului
„ROMANUL”.

Beiuș

Belényes

Librăria „DOINA”

Ne permitem a recomanda atențiunei binevoitoare a On. public româneșe bogatul nostru sortiment de cărți literare de toate genurile, cărți bune pentru popor, cărți de rugăciuni și de economie, precum și tipăriturile advocațiale cu prețurile cele mai moderate și toate necesariile de cancelarie ca: hârtie, călimări, cerneală, creioane, tocuri, penițe, ceară de siglat sugetivă, mape pentru masa de scris, hârtie de scrisori în cutii, apoi registre de contabilitate în diferite mărimi, albume pentru cărți postale și fotografii, sigile cu monogram și ștampile de caucuc și metal pentru oficii, etc. etc.

Comenzile primite se execută cu cea mai mare promptitudine și constiențiozitate. La dorință cărți achitate înainte se expediază și la America și în celelalte țări străine.

Asigurăm On. public de un serviciu afar' din cale prompt și mulțumitor și ne rugăm a ne onora cu st. comenzi.

„DOINA”

LIBRĂRIE SOC. PE ACȚII
(Beiuș)-Belényes.

De 617—16

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea miștirea sau dacă ai dureri care provin din aceasta, cum sunt dureri de dinți, sgârșiri, arsuri, apăsare, în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc. folosește:

Purgativul de fier (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

(Re 227—104)

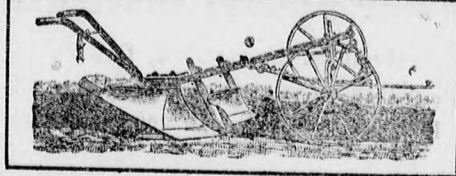
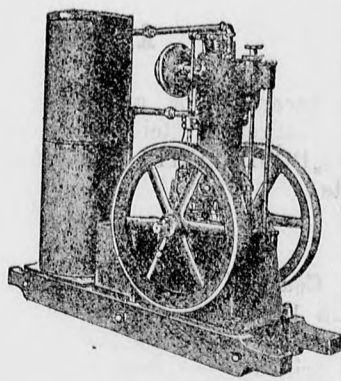
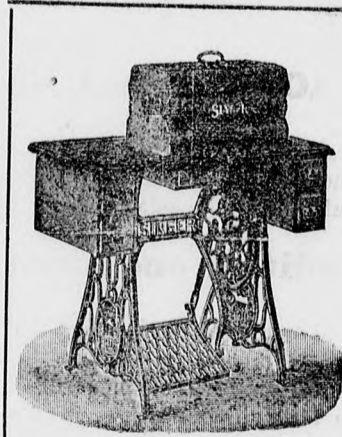
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

A R A D, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 603.

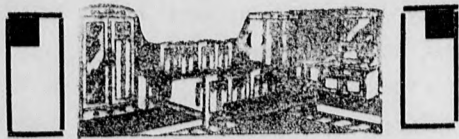
Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerată, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

VERES FERENCZ

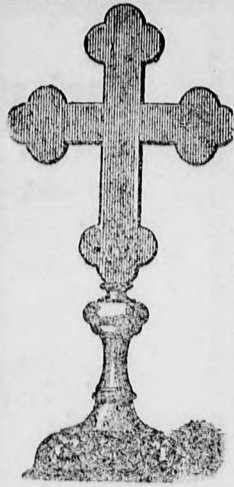
FABRICĂ PENTRU LUCRĂRI DE MĂSAR ȘI PENTRU MOBILE, ARANJATĂ CU MAȘINI ELECTRICE
DEJ—DEÉS, Str. Kossuth L. nr. 62.

Execută tofelul de lucrări în branșa măsurătorului precum și mobile pentru casă, — birouri, — prăvălii, — farmacii și aranjarea școlilor după orice desen.

Mare magazin permanent de mobile pe lângă prețurile cele mai convenabile.

(Ve 195—)

IOSEF JIKELI

Sibiu—Nagyszeben str. Cisnădiei nr. 47.

Obiecte de bucatărie: porcelan, farfurii și blide înflorate, rame pentru icoane, globuri și lămpi; oglinzi, țigle de sticlă.

Scule bisericești: Cupă și vas de botez, potire argintate, pe dinăuntru aurite, căldărușe pentru apă sfințită, cădelniță, cruce, candelargintate, sfeșnice de altar, candelargintate de perete de bronz, candelabre.

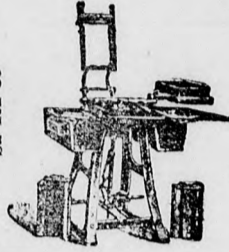
Ieftin de tot!

Catalogul gratis și franco.

(Ji 573—60)

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână.
B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizare nisipului.

SZANTO és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7 szam.

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o soliditate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expediat prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

K 135—30

cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, MEDIAȘ (TAKARÉK ÉS HITELSZÖVETKEZET, MEDGYES).

ASIGURĂRI DE ECONOMII.

La INSTITUTUL DE CREDIT ȘI ECONOMII IN MEDIAȘ, pe lângă cotizație săptămânală de 1 cor. și o mică taxă supleteare

1000, adică una mie coroane

Își poate asigura fiecare persoană între anii 20 și 60, cari după o prealabilă examinare medicală intră ca membru în despărțământul asigurărilor de economii. Plătirile taxelor se fac săptămânal. Aceste taxe se administrează ca depuneri de economii și se fructifică. Aceste taxe oricând se pot abzice, în care caz în sensul regulamentului respectiv, taxele plătite se restituie. — Intrucât plătitorul și-a împlinit aceste îndatoriri regulat în decurs de 15 ani, la sfârșitul anului al 15-lea după o depunere săptămânală de

1 cor. — primește 1000, adică una mie coroane

iar după fiecare 1 cor. următoare, altă 1000 cor. în caz de moarte după 30 de zile.

Plătirea acestei sume scadentă cu prilejul morții, în sensul regulamentului respectiv, o asigură societatea de asigurare olandeză „DORDRECHT” (direcțiunea din Ungaria se află în Budapesta, V., str. Marokkai, nr. 2. Palatul propriu) iar efectuarea o împlinesc

„Institutul de credit și economii” din Mediaș.

Cea mai mică taxă săptămânală este 1 cor., în schimbul căreia după 15 ani, sau în caz de moarte înainte de acest termen se asigură 1000 cor., cea mai mare taxă săptămânală este 50 cor. în schimb după terminul amintit se asigură 50.000 cor.

Deci, în schimbul plății unei neînsemnate taxe săptămânale fiecăruia i-se îmbie prilej să economisească o sumă considerabilă și prin aceasta să-și creieze o eventuală viitoare bază de bunăstare, iar de altă parte în caz de moarte asigură existența urmașilor săi.

În baza acestor plăți institutul de credit acordă și împrumuturi.

Oricine și oricând poate intra ca membru, fără ca să plătească săptămânile scadente deja în decursul anului.

Femeile și bărbații plătesc asemenea taxe supleteare! — Cheltueli nu se computează!

Cei din provincie pot face plățile prin cercuri poștale, fără cheltueli. Explicări dă institutul totdeauna în orele oficiale.

Direcțiunea

„Institutului de credit și economii”—Takarék és hitelszövetkezet

Mediaș—Medgyes.

(Sa 574—15)

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA” ARAD.